

SCRISORI DIN DEPĂRTARE ⁵

SCRISORI DIN DEPARTARE

SCRISOAREA INTII

PRIMA ETAPĂ A PRIMEI REVOLUȚII *

Prima revoluție născută din războiul mondial imperialist a izbucnit. Această primă revoluție nu va fi, desigur, ultima.

Judecând după datele sumare pe care autorul acestor rânduri le are la dispoziție în Elveția, prima etapă a acestei prime revoluții, și anume a revoluției *ruse* de la 1 martie 1917, s-a încheiat. Această primă etapă nu va fi, desigur, ultima etapă a revoluției noastre.

Cum a fost cu puțință o asemenea „minune“, ca în numai 8 zile — răstimp arătat de d-l Miliukov în lăudăroasa sa telegramă către toți reprezentanții Rusiei din străinătate — să se prăbușească o monarhie care s-a menținut timp de veacuri, care s-a menținut chiar și în cei trei ani — 1905—1907 — de mărețe bătălii de clasă duse de întregul popor ?

Nici în natură, nici în istorie nu se întâmplă minuni ; dar orice cotitură bruscă a istoriei, inclusiv orice revoluție, are un conținut atît de bogat, prezintă combinații de forme de luptă și de corelație a forțelor în luptă atît de originale, atît de neașteptate, încît unei minți de filistin multe trebuie să-i apară ca niște minuni.

Pentru ca prăbușirea în cîteva zile a monarhiei țariste să fie cu puțință a fost nevoie de îmbinarea unei întregi serii de condiții de însemnătate istorică mondială. Vom arăta care au fost cele mai importante dintre aceste condiții.

Fără cei trei ani — 1905—1907 — de mărețe bătălii de clasă ale proletariatului rus și fără energia revoluționară

de care a dat el dovadă în acești trei ani, n-ar fi fost cu puțință ca a doua revoluție să se desfășoare atît de rapid, în sensul că *etapa ei inițială* s-a încheiat în cîteva zile. Prima revoluție (1905) a răscolit adînc terenul, a smuls din rădăcini prejudecățile seculare, a trezit la viața politică și la lupta politică milioane de muncitori și zeci de milioane de țărani, a înfățișat una altele și lumii întregi *toate* clasele (și toate principalele partide) din societatea rusă în adevărata lor lumină, a arătat care e corelația reală dintre interesele lor, forțele lor, metodele lor de acțiune, scopurile lor imediate și cele îndepărtate. Prima revoluție și epoca de contrarevoluție care i-a urmat (1907—1914) au dat la iveală caracterul adevărat al monarhiei țariste, au făcut-o „să-și dea arama pe față“, au dezvăluit toată putreziciunea și ticăloșia, tot cinismul și desfrîul bandei țariste în frunte cu monstruosul Rasputin, toată bestialitatea familiei Romanovilor — acești pogromiști care au scaldat Rusia în sîngele evreilor, muncitorilor și revoluționarilor, acești *moșieri* — „primii între egali“ — *care au în stăpînirea lor milioane* de hectare de pămînt și sînt gata de orice cruzime, de orice crimă, sînt gata să ruineze și să sugrume un număr oricît de mare de cetățeni pentru a păstra această „sacră proprietate“ a lor și *a clasei lor*.

Fără revoluția din 1905—1907, fără contrarevoluția din 1907—1914 n-ar fi fost cu puțință o „autodeterminare“ atît de precisă a tuturor claselor poporului rus și ale popoarelor care populează Rusia, n-ar fi fost cu puțință precizarea atitudinii acestor clase una față de alta și față de monarhia țaristă, precizare care s-a vădit în cele opt zile ale revoluției din februarie-martie 1917. Această revoluție de opt zile a fost „jucată“ — dacă ne este îngăduit să folosim o asemenea metaforă — întocmai ca un spectacol precedat de vreo zece repetiții și repetiții generale; „actorii“ se cunoșteau unul pe altul, își cunoșteau rolurile, locul pe care-l ocupă, cunoșteau pînă la cele mai mici amănunte condițiile în care acționau, cunoșteau la perfecțiune toate nuanțele cît de cît importante ale curentelor politice și ale metodelor de acțiune.

Dar dacă prima revoluție, marea revoluție din 1905, pe care domnii Gucikovi și Miliukovi și acoliții lor au condamnat-o, denumind-o o „mare rebeliune“, a dus după 12 ani la „strălucita“, „glorioasă“ revoluție din 1917, pe care Gucikovii și Miliukovii o declară „glorioasă“ pentru că le-a dat (*deocamdată*) puterea, — mai era nevoie de un „regizor“ mare, energetic, atotputernic, care, pe de o parte, să fie în stare să accelereze în proporții uriașe mersul istoriei mondiale, iar pe de altă parte să provoace crize mondiale economice, politice, naționale și internaționale de o forță nemaipomenită. În afară de neobișnuita accelerare a mersului istoriei mondiale, mai era nevoie să intervină cotituri extrem de bruște ale ei, pentru ca la una din aceste cotituri carul monarhiei Romanovilor, stropit de sânge și de noroi, să se poată răsturna dintr-o dată.

Acest „regizor“ atotputernic, acest energetic accelerator a fost războiul imperialist mondial.

Acum a devenit incontestabil că războiul este mondial, deoarece Statele Unite și China, care astăzi sînt pe jumătate atrase în război, mîine vor fi atrase pe deplin.

Acum a devenit incontestabil că războiul este imperialist în ceea ce privește *ambele* părți. Numai capitaliștii și acoliții lor, social-patrioții și social-șoviniștii — sau, dacă e să vorbim nu în definiții critice generale, ci citînd nume politice cunoscute în Rusia, numai alde Gucikov și Lvov, Miliukov și Șingarev, pe de o parte, numai alde Gvozdev, Potresov, Cihenkeli, Kerenski și Ciheidze, pe de altă parte —, pot tăgădui sau estompa acest fapt. Și burghezia germană, și cea anglo-franceză duc războiul pentru jefuirea unor țări străine, pentru înăbușirea unor popoare mici, pentru dominația financiară asupra lumii, pentru împărțirea și reîmpărțirea coloniilor, pentru salvarea regimului capitalist muribund prostind și dezbinînd pe muncitorii din diferitele țări.

Din punct de vedere obiectiv războiul imperialist trebuia în mod inevitabil să accelereze extrem de mult și să ascuță într-o măsură nemaipomenită lupta de clasă a proletariatului împotriva burgheziei, trebuia să se transforme în război civil între clasele dușmane.

Această transformare a fost începută de revoluția din februarie-martie 1917, din a cărei primă etapă se vede, în primul rînd, că țarismul a primit o lovitură simultană de la două forțe : pe de o parte întreaga Rusie burgheză și moșierească, cu toți acoliții ei inconștienți și cu toți conducătorii ei conștienți în persoana ambasadurilor și capitaliștilor anglo-francezi, iar pe de altă parte *Sovietul de deputați ai muncitorilor*, care începuse să exercite o forță de atracție asupra deputaților, soldaților și țăranilor ⁷.

Aceste trei tabere politice, aceste trei forțe politice principale : 1) monarhia țaristă, capul moșierilor-iobăgiști, capul vechii funcționării și al generalilor ; 2) Rusia burgheză și moșierească-octombristă-cadetă, în urma căreia venea tîrîndu-se mica burghezie (avînd ca principali reprezentanți pe Kerenski și Ciheidze) ; 3) Sovietul de deputați ai muncitorilor, care își căuta aliați în întregul proletariat și în întreaga masă a populației sărace, — aceste trei principale forțe politice s-au manifestat cît se poate de clar chiar în cele opt zile ale „primei etape“, chiar și pentru un observator aflat atît de departe de locul unde se desfășoară evenimentele și nevoit să se mulțumească cu telegramele zgîrcite care apar în ziarele străine, cum este autorul acestor rînduri.

Dar înainte de a vorbi mai amănunțit despre aceasta trebuie să revin la acea parte din scrisoarea mea care este consacrată factorului de primă forță : războiul imperialist mondial !

Războiul a legat între ele cu lanțuri de fier puterile beligerante, grupurile beligerante de capitaliști, pe „stăpînii“ orînduirii capitaliste, pe proprietarii de sclavi ai capitalismului. *Un singur ghem sîngeros* — iată ce reprezintă viața social-politică în momentul istoric prin care trecem.

Socialiștii care la începutul războiului au trecut de partea burgheziei, toți acești David și Scheidemana în Germania, Plehanov-Potresov-Gvozdev & Co. în Rusia, multă vreme au țipat cît i-a ținut gura împotriva „iluziilor“ revoluționarilor, împotriva „iluziilor“ Manifestului de la Basel ⁸, împotriva „farsei-vis“ a transformării războiului imperialist într-un război civil. Ei au proslăvit

în fel și chip forța, vitalitatea și adaptabilitatea pe care, după părerea lor, a vădit-o capitalismul, ei, care i-au ajutat pe capitaliști „să adapteze“, să dreseze, să prostească și să dezbine clasele muncitoare din diferitele țări.

Dar „cine râde la urmă râde mai bine“. Burghezia n-a reușit să facă să întârzie prea mult timp criza revoluționară generată de război. Criza revoluționară crește cu o forță irezistibilă în toate țările, începînd cu Germania, care, după expresia unui observator ce a vizitat-o de curînd, trece printr-o „foamete genial organizată“, și sfîrșind cu Anglia și Franța, unde *de asemenea* se apropie *foametea* și unde organizarea este mult mai puțin „genială“.

Era firesc ca în Rusia țaristă, unde exista cea mai monstruoasă dezorganizare și cel mai revoluționar proletariat (și aceasta nu datorită calităților lui deosebite, ci datorită tradițiilor vii ale „anului 1905“), criza revoluționară să izbucnească *mai înainte decît oriunde* în altă parte. Această criză a fost grăbită de o serie de înfrîngerii foarte grele pe care le-au suferit Rusia și aliații ei. Înfrîngerile au zdruncinat tot vechiul mecanism guvernamental și toată vechea ordine, au întăritat împotriva acestora *toate* clasele populației, au dus la exasperare armata, au nimicit în proporții uriașe vechiul ei corp de comandă, provenit din rîndurile unei nobilemi retrograde și ale unei birocrății putrede cu desăvîrșire, înlocuindu-l cu unul alcătuit din elemente tinere, proaspete, provenite mai ales din burghezie, din raznocinți*, din mica burghezie. Cei care nu sînt decît niște lachei ai burgheziei sau pur și simplu niște oameni fără caracter și care au făcut spume la gură împotriva „defetismului“ sînt puși acum în fața legăturii istorice dintre înfrîngerea monarhiei țariste, cea mai înapoiată și cea mai barbară, și *începutul* incendiului revoluționar.

Dar, dacă înfrîngerile de la începutul războiului au jucat rolul unui factor negativ care a grăbit explozia, *legătura* dintre capitalul financiar anglo-francez, dintre

* *Raznocinți* — reprezentanți culți ai burgheziei liberale și democratice, proveniți din rîndurile clerului, funcționării, micii burghezii sau țărănimii. — *Nota trad.*

imperialismul anglo-francez și capitalul octombrist-cadet din Rusia a fost un factor care a grăbit această criză, prin *organizarea* de-a dreptul a *unui complot* împotriva lui Nicolaie Romanov.

Acest aspect extrem de important al problemei este, din motive lesne de înțeles, trecut sub tăcere de presa anglo-franceză și subliniat cu o satisfacție răutăcioasă de presa germană. Noi, marxistii, trebuie să privim cu luciditate adevărul drept în față și să nu ne lăsăm tulburați nici de minciunile oficiale, dulcegi-diplomatice ale diplomaților și miniștrilor primului grup beligerant de imperialiști, nici de ochiadele și chicotelile concurenților lor financiari și militari din celălalt grup beligerant. Tot mersul evenimentelor din cursul revoluției din februarie-martie arată limpede că ambasada engleză și cea franceză, cu agenții și „legăturile” lor, care făceau de mult eforturi desperate pentru a împiedica acorduri „separate” și o pace separată între Nicolaie al II-lea (să sperăm că este, și să luptăm ca să fie, ultimul) și Wilhelm al II-lea, au organizat în mod nemijlocit un complot împreună cu octombristii și cadeții, împreună cu o parte dintre generali, cu o parte a corpului ofițeresc al armatei și a garnizoanei din Petrograd, care urmărea îndeosebi *înlăturarea* lui Nicolaie Romanov.

Să nu ne facem iluzii. Să nu cădem în greșeala acelor care sînt gata astăzi să înalțe osanale — cum sînt unii „okiști” sau „menșevici”⁹ care oscilează între gvozdevism-potresovism și internaționalism și care prea adesea alunecă spre pacifismul mic-burghez, — să înalțe osanale unei „înțelegeri” între partidul muncitoresc și cadeți, „sprijinirii” acestora din urmă de către partidul muncitoresc etc. Acești oameni, de dragul vechii lor doctrine învățate pe de rost (și cu totul nemarxiste), aruncă un vâl asupra complotului organizat de imperialiștii anglo-francezi împreună cu alde Gucikov și Miliukov în vederea înlăturării „principalului războinic”, Nicolaie Romanov, și a înlocuirii lui cu niște *războinici* mai energici, mai proaspeți, mai capabili.

Dacă revoluția a învins atît de repede și — ar părea la prima vedere — atît de radical, aceasta e numai deoarece, ca urmare a unei situații istorice cu totul originale, *s-au*

contopit laolaltă — și s-au contopit într-un mod remarcabil de „armonios“ — *curente cu totul deosebite*, interese de clasă *cu totul eterogene*, tendințe sociale și politice *diame-tral opuse*. Și anume: complotul imperialiștilor anglo-francezi, care i-au împins pe Miliukov, Gucikov & Co. să pună mîna pe putere *în scopul continuării războiului imperialist*, în scopul continuării lui cu și mai multă în-verșunare și îndrîjire, în scopul *măcelării a noi milioane* de muncitori și țărani din Rusia pentru ca Gucikovii să primească... Constantinopolul, capitaliștii francezi... Siria, capitaliștii englezi... Mesopotamia etc. Aceasta pe de o parte. Iar pe de altă parte o adîncă mișcare proletară și populară de masă (întreaga sărăcime de la orașe și de la sate) cu caracter revoluționar pentru *pîine*, pentru *pace*, pentru *libertatea adevărată*.

Ar fi pur și simplu o prostie să se vorbească de un „sprijin“ acordat de proletariatul revoluționar din Rusia imperialismului cadeto-octombrist, „finanțat“ cu bănișori englezi, la fel de respingător ca cel țarist. Muncitorii revoluționari au distrus, au distrus în mare măsură și vor distruge din temelii mîrșava *monarhie* țaristă, fără a se entuziasma și tulbura dacă în anumite momente istorice, de scurtă durată și excepționale în ceea ce privește con-junctura, *le vine în ajutor* lupta dusă de Buchanan, Gucikov, Miliukov & Co. *pentru a înlocui* un monarh cu un *alt monarh*, de preferință tot cu un Romanov!

Așa și numai așa s-au petrecut lucrurile. Așa și numai așa poate privi lucrurile un om politic care nu se teme de adevăr, care cîntărește lucid raportul dintre forțele so-ciale în revoluție, care apreciază orice „moment actual“ nu numai din punctul de vedere al întregului caracter original pe care-l are astăzi, ci și din punctul de vedere al resorturilor mai profunde, al raportului mai profund dintre interesele proletariatului și cele ale burgheziei, atît în Rusia, cît și în întreaga lume.

Muncitorii din Petrograd, ca și muncitorii din întreaga Rusie, au luptat cu abnegație împotriva monarhiei țariste, pentru libertate, pentru a se da pămînt țăranilor, *pentru pace*, împotriva măcelului imperialist. Urmărind conti-nuarea și întetirea acestui măcel, capitalul imperialist

anglo-francez a țesut intrigi de palat, a organizat un complot împreună cu ofițerii din gardă, i-a instigat și i-a încurajat pe Gucikovi și Miliukovi, a pregătit pe deplin un nou guvern, care, după primele lovituri date țarismului de lupta proletariatului, a și pus mâna pe putere.

Acest nou guvern, în care octombriștii¹⁰ și cei din partidul „înnoirii pașnice”¹¹, Lvov și Gucikov, complicitii de ieri ai lui Stolîpin-Spînzurătorul, dețin posturi cu adevărat importante, posturi cheie, posturi hotărâtoare, armata și funcționăria, acest guvern în care Miliukov și ceilalți cadeți¹² servesc mai mult de decor, de fațadă, pentru a ține discursuri profesionale dulcege, iar „trudovicul” Kerenski joacă rolul de balalaică pentru a-i înșela pe muncitori și țărani, — acest guvern nu este o adunătură întâmplătoare de persoane.

El este alcătuit din reprezentanții unei clase noi care s-a ridicat la exercitarea puterii politice în Rusia, clasa moșierilor capitaliști și a burgheziei, care de mult *cîrmuiește* sub raport economic țara noastră și care, și în timpul revoluției din 1905—1907 și în timpul contrarevoluției din 1907—1914 și, în sfârșit — ba chiar cu o deosebită repeziciune —, în perioada războiului din 1914—1917 s-a organizat politicește extrem de repede, acaparînd și administrația locală, și învățămîntul public, și tot felul de congrese, și Duma, și comitetele pentru industria de război¹³ etc. Această clasă nouă era „aproape cu totul” la putere în preajma anului 1917; de aceea au fost suficiente primele lovituri date țarismului pentru ca acesta să se prăbușească și să cedeze locul burgheziei. Războiul imperialist, care reclamă o nemaipomenită încordare a forțelor, a accelerat în așa măsură mersul dezvoltării înapoiatei Rusii, încît „dintr-o dată” (de fapt *pare numai că* dintr-o dată) *am ajuns din urmă* Italia, Anglia, aproape Franța, am căpătat un guvern „parlamentar”, „de coaliție”, „național” (adică un guvern apt să continue măcelul imperialist și să amăgească poporul).

Alături de acest guvern — care, în fond, din punctul de vedere al războiului *actual* este un simplu agent al „firmelor” miliardare „Anglia și Franța” — a apărut principalul guvern, un guvern neoficial, încă nedezvoltat, re-

lativ slab, *guvernul muncitoresc*, care exprimă interesele proletariatului și ale întregii populații sărace de la orașe și de la sate. Acest guvern este *Sovietul de deputați ai muncitorilor* din Petrograd, care caută legături cu soldații și țărani, precum și cu muncitorii agricoli, cu aceștia, bineînțeles, îndeosebi, în primul rînd, mai mult decît cu țărani.

Aceasta este situația politică *reală* pe care trebuie să căutăm înainte de toate să ne-o lămurim cu cea mai mare precizie obiectivă cu putință, pentru a pune la baza tacticii marxiste singura temelie trainică pe care trebuie clădită, *temelia faptelor*.

Monarhia țaristă este zdrobită, dar nu este încă răpusă.

Guvernul burghez, octombrist-cadet, care vrea să ducă războiul imperialist „pînă la capăt”, fiind de fapt un agent al firmei financiare „Anglia și Franța”, *e nevoit să promită* poporului maximum de libertăți și de pomeni compatibile cu păstrarea de către acest guvern a puterii asupra poporului și cu posibilitatea de a continua măcelul imperialist.

Sovietul de deputați ai muncitorilor, organizație a muncitorilor, reprezintă embrionul unui guvern muncitoresc, reprezentantul intereselor tuturor maselor *sărace* ale populației, adică a nouă zecimi din populație, și luptă pentru *pace, pîine, libertate*.

Lupta acestor trei forțe determină situația care s-a creat în prezent și care constituie o *trecere* de la prima etapă la a doua etapă a revoluției.

Contradicția dintre prima și a doua forță *nu* este profundă, ci este o contradicție vremelnică, provocată *numai* de conjunctura momentului, de cotitura bruscă a evenimentelor în războiul imperialist. Noul guvern este *în întregimea* sa format din monarhiști, căci republicanismul *verbal* al lui Kerenski este pur și simplu neserios, nedemn de un om politic și *în mod obiectiv* înseamnă politicianism. Noul guvern nici n-a apucat bine să răpună monarhia țaristă, că *a și început să cadă la tocmeală* cu dinastia moșierilor Romanovi. Burghezia de tip octombrist-cadet *are nevoie* de monarhie, care să fie capul birocrăției și armatei și să ocrotească privilegiile capitalului împotriva oamenilor muncii.

Cine spune că în interesul luptei împotriva reacțiunii țariste muncitorii trebuie să *sprijine* noul guvern (și aceasta o spun, după cum se vede, alde Potresov, Gvozdev, Cihenkeli, precum și, cu toată *atitudinea sa evazivă, Cibeidze*) este un trădător al muncitorilor, un trădător al cauzei proletariatului, al cauzei păcii și libertății. Căci în realitate *tocmai* acest nou guvern este chiar *de pe acum* legat de mâini și de picioare de capitalul imperialist, de politica imperialistă *de război*, de jaf, și a și început să cadă la tocmeală (fără a întreba poporul!) cu dinastia, activează *în direcția restaurării monarhiei țariste*, invită pe noul pretendent la tronul țărilor, Mihail Romanov, se îngrijește de consolidarea tronului lui, de înlocuirea monarhiei legitime (legale, bazate pe vechea lege) printr-o monarhie bonapartistă, plebiscitară (bazată pe o consultare trucată a poporului).

Nu, pentru a lupta cu adevărat împotriva monarhiei țariste, pentru a asigura cu adevărat libertatea, nu numai în vorbe, nu numai în promisiunile palavragiilor Miliukov și Kerenski, *nu* muncitorii trebuie să *sprijine* noul guvern, ci acest guvern trebuie „să-i sprijine“ pe muncitori! Căci singura *garanție* că libertatea și nimicirea pînă la capăt a țarismului vor fi asigurate este *înarmarea proletariatului*, întărirea, extinderea, dezvoltarea rolului, a importanței, a forței Sovietului de deputați ai muncitorilor.

Restul e vorbărie goală și minciună, este autoamăgirea politicianilor din tabăra liberalilor și radicalilor, este înșelăciune și escrocherie.

Ajutați la înarmarea muncitorilor sau, cel puțin, nu împiedicați acest lucru, și libertatea în Rusia nu va putea fi învinsă, monarhia nu va putea fi restaurată, iar republica va fi asigurată.

Altminteri Gucikovii și Miliukovii vor restaura monarhia și nu vor realiza *nimic*, absolut nimic din „libertățile“ pe care le-au promis. Cu făgăduieli „au hrănit“ poporul și au prostit pe muncitori toți politicienii burghezi în *toate* revoluțiile burgheze.

Revoluția noastră este burgheză, *de aceea* muncitorii trebuie să *sprijine* burghezia, spun alde Potresov, Gvozdev, Cibeidze, așa cum spunea mai ieri Plehanov.

Revoluția noastră este burgheză, spunem noi, marxiștii, *de aceea* muncitorii trebuie să deschidă poporului ochii să vadă înșelăciunea politicianilor burghezi, să-l învețe să nu se încreadă în vorbe, să nu se bizuie decât pe *propriile sale* forțe, pe organizarea *sa*, pe unirea *sa*, pe înarmarea *sa*.

Guvernul octombriștilor și cadeților, al Gucikovilor și Miliukovilor, *nu poate* — chiar dacă ar dori sincer acest lucru (și în sinceritatea lui Gucikov și a lui Lvov numai un copil ar putea crede) —, *nu poate* da poporului *nici pace, nici pâine, nici libertate*.

Pacea n-o poate da, fiindcă este un guvern al războiului, un guvern al continuării măcelului imperialist, un guvern al *jafului*, care intenționează să jefuiască Armenia, Galiția, Turcia, să ia Constantinopolul, să recucerească Polonia, Kurlanda, Ținutul lituanian etc. Guvernul acesta este legat de mâini și de picioare de capitalul imperialist anglo-francez. Capitalul rus nu este decât o filială a „firmei“ mondiale care manipulează *sute de miliarde* de ruble și poartă denumirea : „Anglia și Franța“.

Pâine nu poate da, fiindcă este un guvern burghez. În *cel mai bun* caz, el va da poporului, așa cum s-a întâmplat în Germania, „o foamete genial organizată“. Dar poporul nu va voi să sufere de foame. Poporul va afla — și, pe cât se pare, va afla curînd — că cerealele sînt și pot fi căpătate, dar numai dacă se vor lua măsuri care *să nu se plece în fața caracterului sacrosanct al capitalului și al proprietății funciare*.

Libertate nu poate da, fiindcă este un guvern moșieresc-capitalist, care *se teme* de popor și care a și început să cadă la tocmeală cu dinastia Romanovilor.

Despre sarcinile de ordin tactic care ni se pun în comportarea noastră imediată față de acest guvern vom vorbi într-un alt articol. Acolo vom arăta care este specificul momentului actual — momentul *trecerii* de la prima etapă la a doua etapă a revoluției —, de ce lozinca, „sarcina zilei“ în *acest* moment trebuie să fie : *muncitori, ați săvîrșit minuni de eroism proletar, popular în războiul civil împotriva țarismului, trebuie să săvîrșiți minuni de organizare proletară și de organizare a întregului popor pentru*

a pregăti victoria voastră în cea de-a doua etapă a revoluției.

Mărginindu-ne acum la analiza luptei de clasă și a raportului dintre forțele de clasă în etapa actuală a revoluției, trebuie să punem și chestiunea : care sînt *aliații* proletaria-tului în *actuala* revoluție ?

Proletariatul are *doi* aliați : în primul rînd, masa largă a populației semiproletare și, în parte, a țăranilor cu mică gospodărie din Rusia, masă care numără multe zeci de milioane, alcătuiind imensa majoritate a populației. Această masă *are nevoie* de pace, pîine, libertate și pămînt. Această masă se va afla în mod inevitabil sub o oarecare influență a burgheziei, și îndeosebi a micii burghezii, de care e cea mai apropiată prin condițiile ei de trai, oscilînd între burghezie și proletariat. Lecția aspră pe care o oferă războiul și care va fi *cu atît mai aspră* cu cît Gucikov, Lvov, Mi-liukov & Co. vor duce cu mai multă energie războiul, va împinge *inevitabil* această masă spre proletariat, silind-o să-l urmeze. Această masă trebuie, folosind libertatea relativă a noii ordini și Sovietele de deputați ai muncitorilor, să căutăm, în primul rînd și mai mult decît orice, *s-o luminăm și s-o organizăm*. Soviete de deputați ai țăranilor, Soviete ale muncitorilor agricoli, aceasta este una dintre cele mai importante sarcini. Totodată vom tinde nu numai ca muncitorii agricoli să-și formeze Sovietele lor separate, ci și ca țăranii neavuți și cei săraci să se organizeze *separat* de țăranii înstăriți. Despre sarcinile speciale și formele speciale ale acestei organizări care în momentul de față este absolut necesară vom vorbi în scrisoarea următoare.

Al doilea aliat al proletariatului rus este proletariatul din toate țările beligerante, și în general din toate țările. În mare parte, acesta este astăzi apărat de război și prea adesea în numele lui vorbesc social-șoviniștii, care, în Europa, au trecut, ca și Plehanov, Gvozdev, Potresov în Rusia, de partea burgheziei. Dar, cu fiecare lună de război imperialist, procesul de eliberare a proletariatului de sub înrîurirea lor progresează, iar revoluția rusă va accelera *inevitabil* și în măsură uriașă acest proces.

Cu acești doi aliași proletariatul, folosind particularitățile actualului moment de trecere, poate să meargă și va merge spre cucerirea mai întâi a republicii democratice și a victoriei depline a țăranilor asupra moșierilor în loc de semimonarhia gucikovistă-miliukovistă, iar apoi spre socialism, singurul care va da popoarelor istovite de război pace, pâine și libertate.

N. Lenin

Scris la 7 (20) martie 1917

Publicat în formă prescurtată
la 21 și 22 martie 1917,
în ziarul „Pravda” nr. 14 și 15

Se tipărește după copia
dactilografiată, confruntată
cu textul apărut în ziar

Publicat pentru prima oară
în întregime în 1949,
în Operele lui V. I. Lenin,
ed. a 4-a, vol. 23

SCRISORI DIN DEPĂRTARE

SCRISOAREA A DOUA NOUL GUVERN ȘI PROLETARIATUL

Cel mai important document de care dispun pînă în ziua de astăzi (8 (21) martie) este numărul din 16 martie al ziarului englez ultraconservator și ultraburghez „Times”¹⁴, în care este publicat un comunicat cu privire la revoluția din Rusia. E limpede, ar fi greu de găsit o sursă mai binevoitoare — ca să folosim un eufemism — față de guvernul Gucikov și Miliukov.

Correspondentul acestui ziar comunică din Petersburg, în ziua de miercuri 1 (14) martie, cînd la cîrmă se afla încă *primul* guvern provizoriu, adică Comitetul executiv al Dumei, alcătuit din 13 persoane în frunte cu Rodzeanko, și care, după expresia ziarului, număra printre membrii săi doi „socialiști”, pe Kerenski și Ciheidze¹⁵, — următoarele :

„Un grup de 22 de membri aleși ai Consiliului de stat — Gucikov, Stahovici, Trubețkoi, profesorul Vasiliev, Grimm, Vernadski și alții — au trimis ieri o telegramă țarului”, implorîndu-l ca, pentru salvarea „dinastiei” etc. etc., să convoace Duma și să numească șef al guvernului o persoană care să se bucure de „încrederea națiunii”. „Ce hotărîre va lua împăratul, care trebuie să sosească astăzi, pînă în momentul de față nu se știe — scrie corespondentul —, dar un lucru este absolut sigur. Dacă maiestatea sa nu va satisface imediat dorința celor mai moderate elemente din rîndurile supușilor săi loiali, Comitetul provizoriu al Dumei de stat ar pierde influența de care se bucură în prezent, iar cei care s-ar bucura de toată această

influență ar fi socialiștii ; aceștia vor instaurarea republicii, dar nu sînt în stare să instituie nici un fel de guvern de ordine și ar duce inevitabil țara la anarhie înăuntru și la o catastrofă în afară...“.

Nu-i așa că e o dovadă de înțelepciune politică și că e foarte clar ? Ce bine înțelege tovarășul de idei (dacă nu chiar conducătorul) englez al Gucikovilor și Miliukovilor raportul forțelor și intereselor de clasă ! „Cele mai moderate elemente din rîndurile supușilor loiali“, adică moșierii și capitaliștii monarhiști, vor să capete puterea în mâinile lor, întrucît își dau perfect de bine seama că altminteri „influența“ de care se bucură ei o vor căpăta „socialiștii“. Dar de ce tocmai „socialiștii“ și nu altcineva ? Pentru că gucikovistul englez vede foarte bine că în arena politică *nu există și nu poate exista* nici o altă forță socială. Revoluția a făcut-o proletariatul ; el a dat dovadă de eroism, și-a vărsat sîngele, a antrenat după sine masele cele mai largi ale populației muncitoare și sărace, el cere pîine, pace și libertate, el cere republică, el simpatizează cu socialismul. Iar o mîna de moșieri și capitaliști, în frunte cu alde Gucikov și Miliukov, vor să înșele voința sau năzuința imensei majorități, vor să încheie *un tîrg cu monarhia care se prăbușește*, vor s-o sprijine, s-o salveze : numește-i pe Lvov și pe Gucikov, maiestate, și vom fi cu monarhia împotriva poporului. Iată tot înțelesul, tot miezul politicii noului guvern !

Dar cum să justifici înșelarea poporului, mistificarea lui, încălcarea voinței imensei majorități a populației ?

Pentru asta trebuie să calomniezi — un procedeu vechi, dar veșnic nou al burgheziei. Și gucikovistul englez calomniază, înjură, scuiță și se stropșește : „anarhie înăuntru, catastrofă în afară“, „nici un fel de guvern de ordine“ !!

Nu-i adevărat, onorabile gucikovist ! Muncitorii vor republica, iar republica este o formă de guvernămînt cu mult mai „de ordine“ decît monarhia. Ce garanție are poporul că un alt Romanov nu-și va aduce pe lîngă el un alt Rasputin ? Catastrofa o aduce tocmai continuarea războiului, adică tocmai noul guvern. Numai o republică proletară, sprijinită de muncitorii agricoli și de partea să-

racă a țăranilor și orășenilor, poate să asigure pacea, poate da pâine, ordine, libertate.

Urletele împotriva anarhiei n-au alt rol decît să disimuleze interesele egoiste ale capitaliștilor, care vor să se îmbogățească de pe urma războiului și a împrumuturilor de război, care vor să restabilească monarhia *împotriva* poporului.

„...Ieri — continuă corespondentul — partidul social-democrat a lansat un apel cu un conținut cum nu se poate mai rebel, și acest apel a fost difuzat în tot orașul. Ei“ (adică partidul social-democrat) „sînt niște doctrinari puri, dar într-o vreme ca aceasta puterea lor de a face rău este imensă. D-l Kerenski și d-l Ciheidze, care înțeleg că fără sprijinul ofițerilor și al elementelor mai moderate din rîndurile poporului nu pot spera să evite anarhia, sînt siliți să țină seama de tovarășii lor mai puțin chibzuiți, care pe nesimțite îi împing să ocupe o poziție de natură să complice sarcina Comitetului provizoriu...“.

O, mare diplomat-gucikovist englez ! Cît de „nechibzuit“ ați divulgat adevărul !

„Partidul social-democrat“ și „tovarășii mai puțin chibzuiți“, de care „sînt siliți să țină seama Kerenski și Ciheidze“, aceștia sînt, după cum se vede, Comitetul Central sau Comitetul din Petersburg al partidului nostru, refăcut de conferința din ianuarie 1912¹⁶, sînt aceiași „bolșevici“ pe care burghezii întotdeauna îi învinuiesc că sînt „doctrinari“ pentru că sînt credincioși „doctrinei“, adică bazelor, principiilor, învățaturii și țelurilor *socialismului*. Se vede cît de colo că gucikovistul englez aduce apelului¹⁷ și comportării partidului nostru învinuirea că sînt rebele și doctrinare pentru că cheamă la luptă pentru republică, pentru pace, pentru nimicirea totală a monarhiei țariste, pentru pâinea poporului.

Pâine pentru popor și pace — asta înseamnă rebeliune ; pe cînd fotolii ministeriale pentru Gucikov și Miliukov — asta înseamnă „ordine“. Cît de cunoscute ne sînt aceste vorbe de mult auzite !

Și care este, potrivit caracterizării făcute de gucikovistul englez, tactica lui Kerenski și Ciheidze ?

O tactică șovăielnică : pe de o parte, gucikovistul îi laudă ; ei, vedeți dv., „înțeleg“ (copii cuminți ! băieți deș-

tepți !) că fără „sprijinul“ ofițerilor și al elementelor mai moderate nu se poate evita anarhia (și noi care pînă acum credeam și continuăm să credem, potrivit doctrinei noastre, învățaturii noastre socialiste, că tocmai capitaliștii aduc în societatea omenească anarhia și războiul, că numai prin trecerea *întregii* puteri politice în mîinile proletariatului și ale sărăcimii putem scăpa de războaie, de anarhie, de foamete !). — — — Pe de altă parte, ei, vedeți dv., „sînt siliți să țină seama“ „de tovarășii lor mai puțin chibzuiți“, adică de bolșevici, de Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, refăcut și unificat de Comitetul Central.

Dar ce forță îi „silește“ pe Kerenski și pe Ciheidze „să țină seama“ de partidul bolșevic, din care ei n-au făcut *niodată* parte, pe care ei înșiși sau reprezentanții lor în publicistică („socialiștii-revoluționari“, „socialiștii-populiști“¹⁸, „menșevicii-okșiști“ etc.) întotdeauna i-au înjurat și condamnat, spunînd despre ei că nu sînt decît un neînsemnat cerc clandestin, o sectă de doctrinari etc. ? Unde și cînd s-a mai văzut ca, în momente revoluționare, în momente cînd acțiunea *maselor* are precădere, niște oameni politici care nu și-au pierdut mințile „să țină seama“ de „doctrinari“ ??

S-a încurcat bietul nostru gucikovist englez, n-a reușit s-o scoată la capăt, n-a știut nici să mintă pe de-a-ntregul, nici să spună tot adevărul ; singurul lucru pe care l-a făcut a fost să se dea de gol.

Ceea ce i-a silit pe Kerenski și pe Ciheidze să țină seama de partidul social-democrat al Comitetului Central este influența de care se bucură acest partid în rîndurile proletariatului, ale *maselor*. Partidul nostru, s-a dovedit a fi cu masele, cu proletariatul revoluționar, *în ciuda* arestării și deportării în Siberia, încă în 1914, a deputaților noștri, în ciuda sălbaticii prigoane și a arestărilor la care a fost supus Comitetul din Petersburg pentru activitatea ilegală desfășurată în timpul războiului *împotriva* războiului și *împotriva* țarismului.

„Faptele sînt îndărătnice“, spune un proverb englez. Îngăduiți-mi să vi-l reamintesc, stimate gucikovist englez ! „*Insuși*“ gucikovistul englez *a trebuit* să recunoască faptul că muncitorii din Petersburg au fost conduși sau cel puțin

ajutați cu abnegație de partidul nostru în mărețele zile ale revoluției. De asemenea el a trebuit să recunoască și faptul că Kerenski și Ciheidze oscilează *între* burghezie și proletariat. Gvozdeviștii, „defensiștii“, adică social-șoviniștii, adică apărătorii războiului imperialist, de jaf, urmează astăzi în totul burghezia ; Kerenski, intrând în guvern, adică în cel de-al doilea guvern provizoriu, a trecut și el cu totul de partea burgheziei ; Ciheidze n-a trecut, el continuă să oscileze între guvernul provizoriu al burgheziei, Gucikovi și Miliukovi, de o parte, și „guvernul provizoriu“ al proletariatului și al maselor sărace ale poporului, Sovietul de deputați ai muncitorilor și Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, unificat de Comitetul Central, de altă parte.

Revoluția a confirmat, prin urmare, ideea asupra căreia am insistat noi îndeosebi chemînd pe muncitori să-și lămurească bine deosebirea de clasă dintre principalele partide și curente din mișcarea muncitorească și din rîndurile micii burghezii, a confirmat cele scrise de noi, de pildă, în nr. 47 al ziarului „Soțial-Democrat“¹⁹ din Geneva acum aproape un an și jumătate, la 13 octombrie 1915 :

„Participarea social-democraților la un guvern revoluționar provizoriu alături de mica burghezie democratică, noi o considerăm, ca și înainte, admisibilă, dar *n* „împreună cu revoluționarii-șoviniști. Considerăm revoluționari-șoviniști pe aceia care doresc victoria asupra țarismului în vederea victoriei asupra Germaniei, — în vederea jefuirii altor țări, — în vederea consolidării dominației velicorușilor asupra celorlalte popoare din Rusia etc. Baza șovinismului revoluționar o constituie situația de clasă a micii burghezii. Aceasta din urmă oscilează întotdeauna între burghezie și proletariat. Acum ea oscilează între șovinism (care o împiedică să fie consecvent-revoluționară chiar și în sensul revoluției democratice) și internaționalismul proletar. Exponenții politici ai acestei mici burghezii din Rusia sînt în momentul de față trudovicii²⁰, socialiștii-revoluționari, «Nașa Zarea» (astăzi «Delo»)²¹, fracțiunea Ciheidze²², Comitetul de organizare, d-l Plehanov și cei de teapa lor. Dacă în Rusia ar învinge revoluționarii-șoviniști, noi am fi împotriva apărării «patriei» lor în războiul actual. Lo-

zina noastră este : împotriva șoviniștilor, chiar dacă sînt revoluționari și republicani, *împotriva* lor și *pentru* alianța proletariatului internațional în vederea înfăptuirii revoluției socialiste“*.

Dar să ne întoarcem la gucikovistul englez.

„...Comitetul provizoriu al Dumei de stat — continuă el —, apreciind primejdiile ce-i stau în față, în mod intenționat a renunțat la înfăptuirea planului său inițial de a-i aresta pe miniștri, deși acest lucru se putea face ieri cu greutatea minime. În felul acesta a fost deschisă o porțiță pentru tratative, și datorită acestui fapt noi“ („noi“ = capitalul financiar englez și imperialismul englez) „ne putem bucura de toate avantajele noului regim fără a trece prin groaznica încercare a Comunei și prin anarhia unui război civil...“.

Gucikoviștii au fost *pentru* un război civil în folosul lor ; ei sînt *împotriva* unui război civil în folosul poporului, adică în folosul majorității reale a oamenilor muncii.

„...Raporturile dintre Comitetul provizoriu al Dumei, care reprezintă întreaga națiune“ (este vorba de Comitetul Dumei a IV-a, dumă moșierească și capitalistă !), „și Sovietul de deputați ai muncitorilor, care reprezintă interese pur de clasă“ (limbajul diplomatului care a prins din zbor cuvinte savante și care vrea să ascundă faptul că Sovietul de deputați ai muncitorilor reprezintă proletariatul și sărăcimea, adică $\frac{9}{10}$ din populație), „dar care în momente de criză, ca cea de acum, are o putere uriașă, au stîrnit temeri serioase în rîndurile oamenilor cumpăniți, care prevăd posibilitatea unei ciocniri între unul și celălalt, ciocnire care ar putea avea rezultate extrem de grave.

Din fericire, această primejdie a fost înlăturată, cel puțin pentru momentul de față“ (notați acest „cel puțin“ !), „datorită influenței d-lui Kerenski, un tînăr avocat cu remarcabil talent oratoric, care înțelege clar“ (spre deosebire de Ciheidze, care „înțelegea“ și el, dar, după părerea gucikovistului, pare-se, mai puțin clar ?) „necesitatea de a acționa laolaltă cu Comitetul în interesul alegătorilor lui din rîndurile clasei muncitoare“ (adică pentru

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 51. — Nota red.

a obține voturile muncitorilor, pentru a cocheta cu ei). „Astăzi (miercuri, 1 (14) martie) a fost încheiată o înțelegere satisfăcătoare²³, datorită căreia orice fricțiuni inutile vor fi evitate“.

Ce fel de înțelegere este aceasta, dacă este vorba de o înțelegere cu *întregul* Soviet de deputați ai muncitorilor, care sînt condițiile ei, nu știm. De data aceasta gucikovistul englez trece complet sub tăcere *principalul*. Firește! Burgheziei nu-i convine ca aceste condiții să fie limpezi, precise, cunoscute de toată lumea, căci atunci i-ar veni mai greu să le încalce!

Rîndurile de mai sus erau scrise cînd am citit două știri foarte importante. În primul rînd, în ziarul parizian ultraconservator și ultraburghez „Le Temps“²⁴ din 20 martie, textul apelului Sovietului de deputați ai muncitorilor cu privire la „sprijinirea“ noului guvern²⁵; în al doilea rînd, extrase din cuvîntarea ținută de Skobelev la 1 (14) martie în Duma de stat, reproduse de un ziar din Zürich („Neue Zürcher Zeitung“, 1 Mit.-bl., din 21 martie) după un ziar berlinez („National-Zeitung“)²⁶.

Apelul Sovietului de deputați ai muncitorilor, dacă textul acestui apel n-a fost denaturat de imperialiștii francezi, este un document remarcabil, care arată că proletariatul din Petersburg se afla, cel puțin în momentul lansării acestui apel, sub influența precumpănitoare a oamenilor politici mic-burghezi. Țin să amintesc că în categoria acestor oameni politici eu includ, după cum am spus mai sus, pe cei de teapa lui Kerenski și Ciheidze.

În acest apel găsim două idei politice și, respectiv, două lozinci:

În primul rînd. În apel se spune că guvernul (cel nou) este compus din „elemente moderate“. Caracterizare ciudată, cu totul incompletă, avînd un caracter pur liberal, nemarxist. Și eu sînt gata să admit că într-un anumit sens — voi arăta în următoarea scrisoare în ce sens anume — orice guvern trebuie să fie acum, după încheierea primei etape a revoluției, un guvern „moderat“. Dar e absolut

inadmisibil să-ți ascunzi ție însuși și să ascunzi poporul faptul că acest guvern dorește continuarea războiului imperialist, că este un agent al capitalului englez, că urmărește restaurarea monarhiei și consolidarea dominației moșierilor și a capitaliștilor.

În apel se spune că toți democrații trebuie „să sprijine“ noul guvern și că Sovietul de deputați ai muncitorilor îl roagă și îl împuternicește pe Kerenski să participe la guvernul provizoriu. Condițiile sînt: înfăptuirea încă în timpul războiului a reformelor promise, garantarea „libertății“ de dezvoltare „culturală“ (numai ??) a naționalităților (program pur cadet, mizer-liberal) și crearea unui comitet special pentru supravegherea acțiunilor guvernului provizoriu, comitet care urmează să fie compus din membri ai Sovietului de deputați ai muncitorilor și din „militari“²⁷.

Despre acest Comitet de supraveghere, care se încadrează în a doua serie de idei și lozinci, voi vorbi separat mai jos.

Dar numirea lui Kerenski, acest Louis Blanc rus, și îndemnul de a sprijini noul guvern constituie, se poate spune, un model clasic de trădare a cauzei revoluției și a cauzei proletariatului, o trădare tocmai de felul acelor care au făcut să eșueze o serie întreagă de revoluții din secolul al XIX-lea, indiferent cît de sinceri și de devotați față de socialism sînt conducătorii și adepții unei asemenea politici.

Proletariatul nu poate și nu trebuie să sprijine un guvern al războiului, un guvern al restaurației. Pentru a lupta împotriva reacțiunii, pentru a da o ripostă încercărilor posibile și probabile ale Romanovilor și ale prietenilor lor de a restaura monarhia și de a aduna trupe contrarevoluționare, e nevoie de cu totul altceva decît de sprijinirea lui Gucikov & Co., e nevoie de *organizarea*, lărgirea, întărirea miliției *proletare*, de înarmarea poporului sub conducerea muncitorilor. Fără această măsură principală, fundamentală, esențială, nici vorbă nu poate fi de a opune o rezistență serioasă restaurării monarhiei și încercărilor de a răpi sau ciunti libertățile promise, nici vorbă nu poate fi de a păși hotărît pe calea care duce spre pîine, *pace* și libertate.

Dacă Ciheidze, care împreună cu Kerenski a făcut parte din primul guvern provizoriu (comitetul Dumei alcătuit din 13 persoane), nu a intrat în cel de-al doilea guvern provizoriu din considerente cu adevărat principiale de felul celor arătate mai sus sau asemănătoare lor, acesta este un lucru care-i face cinste. Trebuie s-o spunem deschis. Din păcate, această interpretare vine în contradicție cu alte fapte, și în primul rând cu cuvântarea lui Skobelev, care a mers totdeauna mână în mână cu Ciheidze.

Skobelev, dacă e să dăm crezare sursei menționate mai sus, a spus că „grupul social (? pesemne social-democrat) și muncitorii au numai slabe puncte de atingere (slabe puncte de contact) cu țelurile guvernului provizoriu“, că muncitorii cer pacea și că, dacă războiul va fi continuat, în primăvară se va ajunge oricum la o catastrofă, că „muncitorii au încheiat cu societatea (societatea liberală) o înțelegere vremelnică (eine vorläufige Waffenfreundschaft), cu toate că țelurile lor politice sînt departe de țelurile societății ca cerul de pămînt“, că „liberalii trebuie să renunțe la țelurile absurde (unsinnige) ale războiului“ etc.

Această cuvîntare este o ilustrare a ceea ce noi am numit mai sus, în pasajul citat din „Soțial-Demokrat“, „oscilare“ între burghezie și proletariat. Liberalii, rămînînd liberali, *nu pot* „renunța“ la țelurile „absurde“ ale războiului, care sînt determinate, în treacăt fie zis, nu numai de ei, ci de capitalul financiar anglo-francez, o forță atotputernică care se măsoară în sute de miliarde. Nu liberalii trebuie „convinși“, ci muncitorii trebuie *lămuriți* de ce au ajuns liberalii într-un impas, de ce sînt *ei* legați de mâini și de picioare, de ce *ascund* ei atît tratatele încheiate de țarism cu Anglia etc., cît și tranzacțiile capitalului rus cu cel anglo-francez etc. etc.

Dacă Skobelev spune că muncitorii au încheiat cu societatea liberală o înțelegere, indiferent de ce natură, și nu protestează împotriva ei, nu arată de la tribuna Dumei cît de dăunătoare este această înțelegere pentru muncitori, prin aceasta el *aprobă* înțelegerea. Or, acest lucru nu trebuia nicidecum făcut.

Aprobarea — directă sau indirectă, expres exprimată sau tacită — de către Skobelev a înțelegerii încheiate de

Sovietul de deputați ai muncitorilor cu guvernul provizoriu înseamnă oscilarea lui Skobelev în direcția burgheziei. Afirmarea făcută de Skobelev că muncitorii cer pace, că țelurile lor sînt departe de țelurile liberalilor ca cerul de pămînt înseamnă oscilarea lui Skobelev în direcția proletariatului.

Pur proletară, cu adevărat revoluționară și profund justă în intenția ei este a doua idee politică cuprinsă în apelul Sovietului de deputați ai muncitorilor, pe care-l analizăm aici, și anume ideea creării unui „Comitet de supraveghere“ (nu știu dacă aceasta este denumirea lui în limba rusă ; traduc liber din franceză), și anume de supraveghere a guvernului provizoriu de către proletari și soldați.

Asta da, e un lucru serios ! Asta-i demn de muncitori, care și-au vărsat sîngele pentru cucerirea libertății, pentru pace, pentru pîine, pentru popor ! Acesta e un *pas real* pe calea unor *garanții reale* și împotriva țarismului, și împotriva monarhiei, și împotriva monarhiștilor Gucikov-Lvov & Co. ! Aceasta e un semn că, în ciuda tuturor greutăților, proletariatul rus a mers mai departe decît proletariatul francez în 1848, care i-a dat „împuterniciri“ lui Louis Blanc ! Aceasta-i o dovadă că instinctul și judecata masei proletare nu se mulțumesc cu declamații, cu exclamații, cu promisiuni de reforme și libertate, cu titlul de „ministru împuternicit de muncitori“ și cu alte fleacuri de felul acesta, ci caută un sprijin *numai* acolo unde îl pot găsi, în masele *înarmate* ale poporului, organizate și conduse de proletariat, de muncitorii conștienți.

Acesta este un pas pe drumul cel bun, dar *numai* un prim pas.

Dacă acest „Comitet de supraveghere“ va rămîne o instituție pur parlamentară, numai de tip politic, adică o comisie care „va face interpelări“ guvernului provizoriu și va primi răspunsuri de la acesta, comitetul va rămîne o simplă jucărie, el nu va însemna nimic.

Dar dacă aceasta va duce la crearea neîntîrziată și cu orice preț a unei *miliții muncitorești* sau a unor *detașamente muncitorești* cu adevărat ale întregului popor, care să cuprindă cu adevărat pe toți bărbații și pe toate fe-

meile și care ar înlocui poliția nimicită sau înlăturată, ar face ca *nici un fel* de guvern, fie el monarhist-constituțional sau democratic-republican, *să nu poată* s-o restabilească *nici* la Petrograd, *nici* în vreun alt loc din Rusia, atunci muncitorii înaintați ai Rusiei vor pași cu adevărat pe calea unor noi și mărețe victorii, pe calea ce duce la victoria asupra războiului, la înfăptuirea acelei lozinci care, după cum relatează ziarele, împodobește drapelul trupelor de cavalerie care au demonstrat la Petrograd în piața din fața Dumei de stat :

„Trăiască republicile socialiste din toate țările !“

În scrisoarea următoare îmi voi expune ideile în legătură cu această miliție muncitorească.

Mă voi strădui să arăt acolo, pe de o parte, că tocmai crearea unei miliții a întregului popor, condusă de muncitori, este lozincă justă a zilei, o lozincă ce corespunde sarcinilor tactice ale momentului specific de tranziție prin care trece revoluția rusă (și revoluția mondială), iar pe de altă parte că, pentru ca această miliție muncitorească să aibă succes, ea trebuie să fie în primul rând o miliție a întregului popor, să aibă un caracter de masă *aproape universal*, cuprinzând cu adevărat *întreaga* populație aptă de muncă de ambele sexe ; în al doilea rând, ea trebuie să treacă la îmbinarea nu numai a funcțiilor pur polițienești, ci a funcțiilor generale de stat cu funcțiile militare și cu controlul asupra producției sociale și asupra repartiției produselor.

N. Lenin

Zürich, 22 (9) martie 1917

P. S. La scrisoarea precedentă din 20 (7) martie, am uitat să pun data.

SCRISORI DIN DEPĂRTARE

SCRISOAREA A TREIA DESPRE MILIȚIA PROLETARĂ

Astăzi, 10 (23) martie, două documente au venit să confirme pe deplin concluzia pe care am tras-o ieri în ceea ce privește tactica șovăitoare a lui Ciheidze. Primul document e o telegramă din Stockholm, publicată de „Frankfurter Zeitung”²⁸, care cuprinde un extras din manifestul lansat la Petrograd de Comitetul Central al partidului nostru, Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia. În acest document nu se spune nici un cuvânt nici despre sprijinirea guvernului lui Gucikov, nici despre răsturnarea lui; muncitorii și soldații sînt îndemnați să se organizeze în jurul Sovietului de deputați ai muncitorilor, să-și aleagă reprezentanți în Soviet în vederea luptei împotriva țarismului, pentru republică, pentru ziua de muncă de 8 ore, pentru confiscarea pămînturilor moșierești și a rezervei de cereale și — principalul — pentru curmarea războiului de jaf. Deosebit de importantă și deosebit de actuală este ideea absolut justă a Comitetului nostru Central că pentru a dobîndi pacea trebuie să stabilim legături cu *proletarii din toate țările beligerante*.

Să aștepti ca pacea să vină ca un rezultat al tratativelor și legăturilor dintre guvernele burgheze ar însemna să te înșeli pe tine însuși și să înșeli poporul.

Al doilea document este știrea sosită tot prin telegraf din Stockholm și publicată de un alt ziar german („Vossische Zeitung”²⁹) cu privire la o consfătuire a fracțiunii din Dumă a lui Ciheidze cu grupul trudovic (? Arbeiterfraction) și cu reprezentanții a 15 sindicate muncitorești

la 2 (15) martie precum și cu privire la apelul publicat a doua zi. Din cele 11 puncte ale acestui apel, telegrama reproduce numai trei: primul punct — revendicarea republicii, punctul șapte — revendicarea păcii și a începerii imediate a tratativelor de pace și punctul trei — prin care se cere „participarea în măsură suficientă a reprezentanților clasei muncitoare ruse în guvern“.

Dacă acest punct este exact reprodus, atunci înțeleg de ce îl laudă burghezia pe Ciheidze. Înțeleg de ce la laudele gucikoviștilor englezi din „Times“, pe care le-am reprodus anterior, s-au adăugat laudele gucikoviștilor francezi din „Le Temps“. La 22 martie acest ziar al milionarilor și imperialiștilor francezi scria: „Șefii partidelor muncitorești, în special d-l Ciheidze, fac uz de toată influența lor pentru a modera dorințele claselor muncitoare“.

Într-adevăr, din punct de vedere teoretic și politic, să ceri „participarea“ muncitorilor în guvernul gucikovist-miliukovist este o absurditate: să participi fiind în minoritate ar însemna să fii un simplu pion; să participi „în proporții egale“ nu e cu puțință, deoarece cerința de a continua războiul nu se poate împăca cu cerința de a încheia armistițiul și de a începe tratative de pace; ca să „participi“ fiind în majoritate trebuie să ai forța necesară pentru a răsturna guvernul gucikovist-miliukovist. În practică, cerința „participării“ înseamnă louis-blanc-ism de cea mai rea speță, adică înseamnă să dai uitării lupta de clasă și condițiile ei reale, să te lași dus de fraze goale și sfărăitoare, să răspîndești iluzii în rîndurile muncitorilor, să pierzi în tratativele duse cu Miliukov sau cu Kerenski un timp *prețios*, care trebuie folosit pentru crearea unei forțe de clasă și revoluționare *reale*, a unei miliții proletare, în stare să *inspire încredere tuturor* păturilor sărace ale populației, care alcătuiesc uriașa ei majoritate, să *le ajute să se organizeze*, să *le ajute să lupte pentru pâine, pace și libertate*.

Această greșeală din apelul lui Ciheidze și al grupului lui (nu vorbesc de *partidul C.O.*, al Comitetului de organizare, deoarece în sursele de care dispun despre C.O. nu se pomenește nici un cuvînt), această greșeală este cu atît mai ciudată cu cît, după cum relatează ziarele, la consfă-

tuirea din 2 (15) martie, Skobelev, cel mai apropiat tovarăș de idei al lui Ciheidze, a spus următoarele : „Rusia se află în ajunul unei a doua, a unei adevărate (wirklich, textual : reale) revoluții“.

Acesta este adevărul, din care Skobelev și Ciheidze au uitat să tragă concluziile practice. De aici, din depărtarea asta blestemată, eu nu pot aprecia cât de aproape este această a doua revoluție. Skobelev acolo, la fața locului, poate să-și dea mai bine seama. De aceea nu-mi pun probleme pentru a căror rezolvare nu am și nu pot avea date concrete. Subliniez doar faptul că un „observator din afară“, adică Skobelev, care nu face parte din partidul nostru, confirmă concluzia concretă la care am ajuns în prima scrisoare, și anume : revoluția din februarie-martie nu a fost decât *prima etapă* a revoluției. Rusia trece printr-un moment istoric specific, de *trecere* la etapa următoare a revoluției sau, după expresia lui Skobelev, la „a doua revoluție“.

Dacă vrem să fim marxiști și să tragem învățăminte din experiența revoluțiilor din întreaga lume, trebuie să căutăm să înțelegem în ce anume constă *specificul* acestui moment de *trecere* și ce tactică decurge din particularitățile lui obiective.

Specificul situației constă în aceea că guvernul gucikovist-miliukovist a repurtat prima victorie extraordinar de ușor, datorită următoarelor trei împrejurări foarte importante : 1) ajutorul capitalului financiar anglo-francez și al agenților lui ; 2) ajutorul unei părți a păturilor superioare ale armatei ; 3) organizarea gata pregătită a întregii burghezii ruse în cadrul instituțiilor de zemstvă, orașenești, în Duma de stat, în comitetele pentru industria de război etc.

Guvernul gucikovist este prins ca într-un clește : legat de interesele capitalului, el e silit să lupte pentru continuarea războiului tâlhăresc, de jaf, pentru apărarea profiturilor colosale ale capitalului și ale moșierilor, pentru restaurarea monarhiei. Legat de originea sa revoluționară și de necesitatea de a trece brusc de la țarism la democrație și aflându-se sub presiunea maselor flămânde care cer pacea, guvernul e silit să mintă, să recurgă la tot felul de

subterfugii, să caute să cîştige timp, „să proclame“ și să promită cît mai mult (promisiunile sînt singurul lucru care costă foarte ieftin chiar și într-o epocă de scumpete deșănțată), să îndeplinească cît mai puțin, cu o mînă să dea concesiile și cu cealaltă să le ia înapoi.

În anumite împrejurări, în cazul cel mai bun pentru el, noul guvern poate să facă să întîrzie întrucîtva prăbușirea, sprijinindu-se pe întreaga capacitate organizatorică a întregii burghezii ruse și a întregii intelectualități burgheze. Dar nici chiar în acest caz el *nu e în stare* să evite prăbușirea, deoarece e *cu neputință* să te smulgi din ghearele războiului imperialist și al foametei, acest monstru înspăimîntător generat de capitalismul mondial, fără să părăsești terenul relațiilor burgheze, fără să treci la măsuri revoluționare, fără să faci apel la mărețul eroism istoric atît al proletariatului rus, cît și al proletariatului mondial.

De aici rezultă concluzia : nu vom putea doborî dintr-o singură lovitură noul guvern sau, dacă vom putea face acest lucru (într-o epocă revoluționară granițele posibilului se lărgesc înmiit), nu vom putea păstra puterea dacă *nu vom opune* minunatei organizări a întregii burghezii ruse și a întregii intelectualități burgheze o tot atît de minunată *organizare a proletariatului*, care să conducă întreaga mîriașă a sărăcimii de la orașe și sate, a semiproletariatului și a micilor proprietari.

Indiferent dacă „a doua revoluție“ a și izbucnit la Petrograd (am spus că ar fi cum nu se poate mai absurd să încerci să stabilești din străinătate ritmul concret de maturizare a acesteia), dacă va mai întîrzia un timp sau dacă în unele locuri din Rusia a și început (există, pare-se, unele indicii în acest sens), — în *orice* caz, și în ajunul noii revoluții, și în timpul ei, și a doua zi după izbucnirea ei, lozinca momentului trebuie să fie *organizarea proletară*.

Tovarăși muncitori ! Ați săvîrșit ieri minuni de eroism proletar răsturnînd monarhia țaristă. Într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat va trebui neapărat (poate chiar acum, cînd scriu aceste rînduri) să săvîrșiți din nou asemenea minuni de eroism pentru a răsturna puterea moșierilor și a capitaliștilor care duc războiul imperialist. Nu

veți putea *învinge temeinic* în această următoare, „adevărată” revoluție dacă nu veți săvârși *minuni de organizare proletară!*

Lozincă momentului este organizarea. Dar a ne mărgini să spunem aceasta ar însemna să nu spunem nimic, deoarece, pe de o parte, de organizare e *întotdeauna* nevoie, așa că a te mărgini să arăți numai necesitatea „organizării maselor” înseamnă a nu lămuri absolut nimic, iar pe de altă parte cine s-ar mărgini la aceasta n-ar face decît să țină isonul liberalilor, deoarece *liberalii t o c m a i* aceasta vor, pentru întărirea dominației lor, ca muncitorii *să nu meargă mai departe* de organizațiile *o b i ș n u i t e*, „legale” (din punctul de vedere al societății burgheze „normale”), adică vor *numai* ca muncitorii să se înscrie în partidul lor, în sindicatul lor, în cooperativa lor etc. etc.

Datorită instinctului lor de clasă, muncitorii au înțeles că în vremuri revoluționare au nevoie de o cu totul altă organizație, *nu numai* de una obișnuită; ei au procedat just, au pornit pe calea arătată de experiența revoluției noastre din 1905 și a Comunei din Paris din 1871, au creat *Sovietul de deputați ai muncitorilor*, au procedat la *dezvoltarea, extinderea, consolidarea* lui prin atragerea deputaților *soldaților* și, fără îndoială, a deputaților mun-

ștrilor *salariați* de la sate, iar apoi (într-o formă sau alta) a deputaților întregii țărănime sărace.

Crearea unor asemenea organizații în toate localitățile Rusiei fără excepție, pentru toate profesiunile și păturile populației proletare și semiproletare fără excepție, adică pentru toți cei ce muncesc și sînt exploatați — ca să folosim o expresie mai puțin precisă din punct de vedere economic, dar mai populară —, este una dintre sarcinile cele mai importante și mai urgente. Anticipînd, voi remarca că pentru întreaga masă țărănească partidul nostru (despre rolul lui *special* în organizațiile proletare de tip nou sper să vorbesc în una din scrisorile următoare) trebuie să recomande îndeosebi ca muncitorii salariați și apoi micii cultivatori de pămînt care nu vînd cereale să organizeze *Soviete separat de cele* ale țărănilor înstăriți;

fără această condiție nu putem nici să ducem o politică cu adevărat proletară, în general vorbind *, nici să abordăm în mod just această problemă de cea mai mare importanță practică, o problemă de viață și de moarte pentru milioane de oameni : repartizarea justă a cerealelor, sporirea producției de cereale etc.

Se pune însă întrebarea : ce trebuie să facă Sovietele de deputați ai muncitorilor ? Ele „trebuie privite ca organe ale insurecției, ca organe ale puterii revoluționare“, am scris noi în nr. 47 din 13 octombrie 1915 al ziarului „Sozial-Demokrat“ din Geneva **.

Această teză teoretică, dedusă din experiența Comunei din 1871 și a revoluției ruse din 1905, trebuie să fie lămurită și dezvoltată mai concret pe baza indicațiilor practice tocmai ale etapei actuale, tocmai ale revoluției actuale din Rusia.

Avem nevoie de o *putere* revoluționară, avem nevoie (pentru o anumită perioadă de trecere) de *stat*. Prin aceasta ne deosebim noi de anarhiști. Deosebirea dintre marxiștii revoluționari și anarhiști constă nu numai în faptul că cei dintâi sînt pentru marea producție comunistă centralizată, în timp ce ceilalți sînt pentru o mică producție fărîmițată. Nu, în problema puterii, în problema statului deosebirea constă tocmai în faptul că noi sîntem *pentru* folosirea revoluționară a formelor revoluționare de stat în scopul luptei pentru socialism, pe cînd anarhiștii sînt *împotriva*.

Avem nevoie de stat. Dar avem nevoie *nu* de un stat cum e cel creat de burghezii pretutindeni, începînd cu monarhiile constituționale și sfîrșind cu cele mai democratice republici. Și aceasta este ceea ce ne deosebește de oportuniștii și kautskiștii din vechile partide socialiste, care au intrat în putrefacție și care au denaturat sau au

* La sate se va desfășura acum lupta pentru țărănimea cu gospodărie mică și în parte pentru cea mijlocie. Moșierii, sprijinindu-se pe țărani înstăriți, vor căuta să subordoneze burgheziei țărănimea. Noi trebuie, sprijinindu-ne pe muncitorii salariați de la sate și pe sărăcimea satelor, s-o împingem spre o alianță foarte strînsă cu proletariatul de la orașe.

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964. ed. a doua, p. 50. — *Nota red.*

uitat învățămintele Comunei din Paris și analiza făcută de Marx și Engels acestor învățăminte*.

Avem nevoie de stat, dar *nu* de statul de care are nevoie burghezia, cu organe ale puterii despărțite de popor și opuse poporului, și anume poliția, armata, birocrăția (funcționăria). Toate revoluțiile burgheze nu au făcut decât să perfecționeze *această* mașină de stat, nu au făcut decât s-o treacă pe *aceasta* din mâinile unui partid în mâinile altui partid.

Proletariatul însă, dacă vrea să aperse cuceririle revoluției actuale și să meargă mai departe, să cucerească pacea, pâine și libertate, trebuie „*să sfărîme*”, ca să folosim cuvintele lui Marx, această mașină de stat „așa cum este” și s-o înlocuiască cu una nouă, poporul înarmat în întregime, *luînd locul* poliției, armatei și birocrăției. Mergînd pe calea arătată de experiența Comunei din Paris din 1871 și a revoluției ruse din 1905, proletariatul trebuie să organizeze și să înarmeze *toate* păturile sărace și exploatare ale populației, pentru ca *ele* să ia nemijlocit în mâinile lor organele puterii de stat, pentru ca *ele însele să alcătuiască* instituțiile acestei puteri.

Și muncitorii din Rusia, încă în timpul primei etape a primei revoluții, în februarie-martie 1917, *au pornit* pe această cale. Sarcina constă acum în a înțelege limpede care este această cale nouă, a păși mai departe pe această cale cu îndrăzneală, cu fermitate și perseverență.

Capitaliștii anglo-francezi și ruși au vrut „numai” să-l înlătore sau poate chiar numai să-l „sperie” pe Nicolaie al II-lea, lăsînd neatinsă vechea mașină de stat, poliția, armata, funcționăria.

Muncitorii au mers mai departe și au sfărîmat această mașină. Iar acum nu numai capitaliștii anglo-francezi, dar și cei germani scot *urlate* de groază și de furie cînd văd, de pildă, că soldații ruși își împușcă ofițerii, cum s-a în-

* Într-una din scrisorile următoare sau într-un articol separat mă voi opri mai amănunțit asupra acestei analize, făcută în special în lucrarea lui Marx „Războiul civil din Franța”, în prefața lui Engels la ediția a treia a acestei lucrări, în scrisoarea lui Marx din 12 aprilie 1871 și a lui Engels din 18—28 martie 1875, precum și asupra totalei denaturări a marxismului de către Kautsky în polemica lui din 1912 împotriva lui Pannekoek în problema așa-zisei „desființări a statului”⁸⁰

tîmplat, bunăoară, cu amiralul Nepenin, partizanul lui Gucikov și Miliukov.

Am spus că muncitorii au sfărîmat vechea mașină de stat. Mai exact : *au început* s-o sfărîme.

Să luăm un exemplu concret.

Poliția a fost în parte nimicită, în parte înlăturată la Petrograd și în multe alte localități. Guvernul gucikovist-miliukovist *nu va putea* nici să restaureze monarhia, nici, în general, să se mențină la putere *fără a restabili* poliția ca o organizație specială de oameni înarmați aflați sub comanda burgheziei, organizație despărțită de popor și opusă lui. Asta-i limpede ca lumina zilei.

Pe de altă parte, noul guvern trebuie să țină seama de poporul revoluționar, să-l hrănească cu jumătăți de concesiuni și cu promisiuni, să tărăgăneze lucrurile pentru a câștiga timp. De aceea el recurge la jumătăți de măsuri : instituie o „miliție populară“ cu organe de conducere alese (asta sună grozav de bine ! grozav de democratic, de revoluționar și de frumos !) — *d a r... d a r*, în primul rînd, el o pune sub controlul, sub ordinele administrației locale, de zemstvă și orășenești, adică sub ordinele moșierilor și capitaliștilor aleși în baza legilor lui Nicolaie Sîngerosul și ale lui Stolîpin-Spînzurătorul !! În al doilea rînd, denumind această miliție „populară“ pentru a arunca praf în ochii „poporului“, *în realitate* noul guvern nu cheamă *întregul* popor să participe la această miliție și *nu obligă* pe patroni și pe capitaliști să plătească funcționarilor și muncitorilor salariul obișnuit *pentru orele și zilele* pe care dînșii le consacră *serviciului obștesc*, adică miliției.

Aicea-i buba. Pe calea aceasta izbuteste guvernul moșieresc și capitalist al Gucikovilor și Miliukovilor să facă în așa fel încît „miliția populară“ să rămîină pe hîrtie, iar în realitate să fie restabilită puțin cîte puțin, pe tăcute, miliția *burgheză*, antipopulară, la început formată din „8 000 de studenți și profesori“ (așa descriu ziarele din străinătate miliția actuală din Petrograd) — asta e în mod vădit o adevărată jucărie ! — iar apoi, treptat, din vechea și noua *poliție*.

Nu trebuie să îngăduim restabilirea poliției ! Nu trebuie să lăsăm să ne scape din mîină organele locale ale

puterii ! Trebuie să se creeze o miliție cu adevărat a întregului popor, o miliție la care participarea să fie absolut generală și care să fie condusă de proletariat ! — aceasta este sarcina zilei, aceasta este lozincă momentului, care corespunde deopotrivă atât intereselor just înțelese ale viitoarei lupte de clasă, ale viitoarei mișcări revoluționare, cât și instinctului democratic al fiecărui muncitor, al fiecărui țaran, al fiecărui om care muncește și este exploatat, care nu poate să nu urască poliția, pe jandarmi, pe uriadnici, comanda moșierilor și capitaliștilor asupra oamenilor înarmați care capătă putere asupra poporului.

De ce fel de poliție au nevoie ei, Gucikovii și Miliukovii, moșierii și capitaliștii ? Ei au nevoie de aceeași poliție care a existat și în timpul monarhiei țariste. *Toate* republicile burgheze și burghezo-democratice din lume au introdus sau au restabilit, după perioade revoluționare foarte scurte, *tocmai o astfel de* poliție, o organizație specială de oameni înarmați, despărțiți de popor și opuși poporului, subordonați într-un fel sau altul burgheziei.

De ce fel de miliție avem nevoie noi, proletariatul, toți cei ce muncesc ? Noi avem nevoie de o miliție cu adevărat *populară*, adică o miliție care, în primul rînd, să fie alcătuită din *absolut* toată populația, din toți cetățenii adulți de *ambele* sexe, și care, în al doilea rînd, să îmbine funcțiile armatei populare cu funcțiile poliției, cu funcțiile de organ principal, de bază, al ordinii de stat și al conducerii de stat.

Pentru a ilustra aceste teze, voi lua un exemplu pur schematic. E de prisos să mai spunem că ideea de a întocmi vreun „plan“ oarecare al miliției proletare ar fi absurdă : atunci cînd muncitorii și întregul popor, cu adevărat în masă, vor porni în mod practic la această treabă, vor elabora și vor întocmi acest plan de o sută de ori mai bine decît orice teoretician. Eu nu propun un „plan“, ci vreau numai să-mi ilustrez ideea.

Petrogradul are vreo 2 000 000 de locuitori. Mai mult de jumătate sînt în vîrstă de 15 pînă la 65 de ani. Să luăm jumătate : 1 000 000. Din această cifră scădem un sfert, bolnavi etc., care în momentul respectiv nu pot lua parte la serviciul obștesc din motive legitime. Rămîn

750 000 de oameni, care, lucrând în miliție, să zicem, o zi din 15 (și continuând să primească pentru această zi salariul de la patronii lor), ar alcătui o armată de 50 000 de oameni.

Iată *tipul* de „stat“ de care avem noi nevoie!

Iată care miliție ar fi în fapt și nu numai în vorbă o „miliție populară“.

Iată ce cale trebuie să urmăm pentru ca nici o poliție specială, nici o armată specială despărțită de popor să *nu poată fi restabilită*.

O asemenea miliție ar fi alcătuită în proporție de 95% din muncitori și țărani; ea ar exprima *într-adevăr* înțelepciunea și voința, forța și puterea imensei majorități a poporului. O asemenea miliție *într-adevăr* ar înarma absolut întregul popor, l-ar învăța arta militară și ar constitui o garanție — *nu* à la Gucikov, *nu* à la Miliukov — împotriva oricăror încercări de restabilire a reacțiunii, împotriva oricăror uneltiri ale agenților țarului. O asemenea miliție ar fi organul executiv al „Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților“, ea s-ar bucura de considerația și încrederea *absolută* a populației, deoarece ar fi o organizație a întregii populații. O asemenea miliție ar transforma democrația dintr-o firmă frumoasă în dosul căreia se ascund înrobirea poporului de către capitaliști și batjocorirea poporului de către capitaliști într-o adevărată *educare a maselor* în vederea participării lor la *toate* treburile statului. O asemenea miliție ar atrage tineretul la viața politică, instruindu-l nu numai prin vorbe, ci și prin fapte, *prin muncă*. O asemenea miliție ar dezvolta funcțiile care, ca să ne exprimăm într-un limbaj savant, sînt de domeniul unei „poliții sociale“, supravegherea sanitară etc., atrăgînd la asemenea treburi absolut toate femeile adulte. Căci fără a atrage femeile în serviciul obștesc, la slujba în miliție, la viața politică, fără a smulge femeile din atmosfera treburilor casnice și a bucătăriei, care le abrutizează, *nu se poate* asigura o libertate adevărată, *nu se poate* construi nici măcar democrația, ca să nu mai vorbim de socialism.

O asemenea miliție ar fi o miliție proletară, pentru că muncitorii industriali, muncitorii de la orașe, în mod tot

atît de firesc și de inevitabil ar căpăta în cadrul ei o influență dominantă asupra masei sărăcimii pe cît de firesc și de inevitabil au ocupat locul dominant în întreaga luptă revoluționară dusă de popor atît în 1905—1907, cît și în 1917.

O asemenea miliție ar asigura o ordine absolută și o disciplină tovărășească înfăptuită cu abnegație. Și în același timp, în condițiile grelei crize prin care trec toate țările beligerante, ar permite să se combată în chip cu adevărat democratic această criză, să se facă în mod just și rapid repartizarea cerealelor și a celorlaltor provizii, să se traducă în fapt „obligativitatea generală a muncii“, pe care francezii o numesc acum „mobilizare civilă“, iar germanii „obligația serviciului civil“ și fără care *nu pot fi* — *s-a dovedit că nu pot fi* — vindecate rănile pe care le-a pricinuit și le pricinuieste războiul acesta tîlhăresc și îngrozitor.

Oare proletariatul din Rusia și-a vărsat sîngele numai pentru a primi promisiuni pompoase a unor reforme politice democratice? Nu va cere el oare și nu va obține ca *fiecare* om al muncii să vadă și să simtă *imediat* o oarecare îmbunătățire a vieții lui? Ca fiecare familie să aibă pîine? Ca fiecare copil să aibă o sticlă de lapte bun și nici un adult din familiile bogate să nu îndrăznească să ia lapte atîta timp cît nu este asigurată cantitatea necesară copiilor? Pentru ca palatele și locuințele somptuoase părăsite de țari și de aristocrați să nu rămîină pustii, ci să adăpostească pe cei neavuți și lipsiți de un acoperiș? Cine ar putea să înfăptuiască aceste măsuri dacă nu o miliție a întregului popor, din care să facă neapărat parte femeile deopotrivă cu bărbații?

Aceste măsuri *nu înseamnă încă* socialism. Ele privesc reglementarea consumului și nu reorganizarea producției. Ele nu ar însemna încă „dictatura proletariatului“, ci numai „dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și a țărănimii sărace“. Treaba noastră acum nu este să le clasificăm din punct de vedere teoretic. Ar fi cea mai mare greșeală dacă ne-am apuca să punem sarcinile practice complexe, imediate, în rapidă dezvoltare, ale revoluției, în patul lui Procust al „teoriei“ îngust înțelese,

în loc de a considera teoria în primul rînd și mai mult decît orice *o călăuză în acțiune*.

Se va găsi oare în masa muncitorilor ruși atîta conștiință, fermitate și eroism ca să săvîrșească „minuni de organizare proletară” după ce în lupta revoluționară directă au săvîrșit minuni de curaj, de inițiativă, de abnegație? Aceasta nu o știm și zadarnic am încerca să ghicim, deoarece *numai* practica dă răspunsuri la asemenea întrebări.

Ceea ce știm precis și ceea ce noi, ca partid, trebuie să explicăm maselor este, pe de o parte, faptul că în momentul de față există un motor istoric de o forță uriașă, care generează o nemaipomenită criză, foamete și calamități fără număr. Acest motor este războiul pe care capitaliștii din *ambele* tabere beligerante îl duc în scopuri de jaf. Acest „motor” a împins un șir întreg de națiuni dintre cele mai bogate, mai libere și mai civilizate la marginea prăpastiei. El *silește* popoarele să-și încordeze pînă la ultima limită toate forțele, le pune într-o situație de nesuportat. El pune la ordinea zilei nu traducerea în fapt a unor „teorii” oarecare (despre aceasta nici vorbă nu poate fi; Marx i-a pus întotdeauna în gardă pe socialiști împotriva acestei iluzii), ci aplicarea măsurilor celor mai extreme, posibile din punct de vedere practic, deoarece *fără* măsuri extreme milioane de oameni ar pieri, ar pieri de foame imediat și inevitabil.

Faptul că, în condițiile cînd situația obiectivă cere măsuri extreme de la întregul popor, entuziasmul revoluționar al clasei înaintate poate să facă *multe* este de prisos să-l mai dovedim. Acest aspect al problemei îl vede cu ochii lui și îl *simte* oricine în Rusia.

E important să înțelegem că într-o epocă revoluționară situația obiectivă se schimbă tot atît de repede și de brusc pe cît de repede se scurge, în general, viața. Și noi trebuie să știm să ne adaptăm tactica și sarcinile noastre imediate la *particularitățile* fiecărei situații date. Pînă în februarie 1917 la ordinea zilei se punea propaganda îndrăzneată revoluționar-internaționalistă, chemarea maselor la luptă, trezirea lor. În zilele din februarie-martie se cerea o luptă eroică plină de abnegație pentru a zdrobi cît mai repede

dușmanul cel mai apropiat : țarismul. Acum ne aflăm în perioada de *trecere* de la această primă etapă a revoluției la etapa a doua, de la „încăierarea“ cu țarismul la „încăierarea“ cu imperialismul gucikovist-miliukovist, moșieresc și capitalist. La ordinea zilei se pune sarcina *organizatorică*, dar nicidecum o muncă în sensul șablon în jurul unor organizații șablon, ci în sensul atragerii în organizație a unor mase fără precedent de largi din rîndul claselor asuprite și în sensul înfăptuirii de către această organizație a unor sarcini militare, generale de stat și economice.

La îndeplinirea acestei sarcini specifice, proletariatul a pășit și va păși pe căi diferite. În unele localități din Rusia, revoluția din februarie-martie îi dă în mîină aproape întreaga putere ; în altele el va începe, poate, să creeze și să lărgească „cu de la sine putere“ miliția proletară ; în altele el va căuta, probabil, să obțină alegeri imediate — pe baza votului universal etc. — pentru dumele orășenești și pentru zemstve, în scopul de a le transforma în centre revoluționare etc., pînă cînd creșterea gradului de organizare proletară, apropierea dintre soldați și muncitori, mișcarea din rîndurile țărănimii, dezamăgirea unui foarte mare număr de oameni care se conving de caracterul necorespunzător al guvernului imperialist, al lui Gucikov și Miliukov, guvern de continuare a războiului, vor grăbi momentul înlocuirii acestui guvern printr-un „guvern“ al Sovietului de deputați ai muncitorilor.

De asemenea să nu uităm că la doi pași de Petrograd avem una dintre cele mai înaintate țări, o țară realmente republicană, Finlanda, care din 1905 pînă în 1917, sub scutul luptelor revoluționare care s-au dat în Rusia, a dezvoltat în chip relativ pașnic democrația și a cîștigat *majoritatea* poporului de partea socialismului. Proletariatul din Rusia va asigura Republicii finlandeze deplină libertate, mergînd pînă la libertatea de despărțire (nu cred să existe vreun social-democrat care să șovăie în această problemă acum, cînd la Helsingfors cadetul Rodicev se tîr-guiește atît de nedemn pentru ca velicorușii să obțină unele fărîmituri de privilegii³¹) — și tocmai prin aceasta proletariatul rus va cîștiga *deplina* încredere și ajutorul tovărășesc al muncitorilor finlandezi pentru cauza prole-

tariatului din întreaga Rusie. În acțiunile importante și grele, greșelile sînt inevitabile — nu le vom putea nici noi evita; muncitorii finlandezi sînt organizatori mai buni, ei ne vor ajuta pe acest tărîm, vor duce înainte *în felul în care înțeleg ei* instituirea republicii socialiste.

Victorii revoluționare în Rusia însăși, succese organizatorice pașnice în Finlanda sub scutul acestor victorii, trecerea muncitorilor ruși la sarcini revoluționar-organizatorice de o amploare nouă, cucerirea puterii de către proletariat și păturile sărace ale populației, stimularea și dezvoltarea revoluției socialiste în apus — iată calea care ne va duce la *pace și la socialism*.

N. Lenin

Zürich, 11 (24) martie 1917

*Publicat pentru prima oară în 1924,
în revista „Kommunisticeskii
Internacional” nr. 3—4*

Se tipărește după manuscris

SCRISORI DIN DEPARTARE

SCRISOAREA A PATRA CUM SĂ DOBÎNDIM PACEA ?

Chiar acum (12 (25) martie) am citit în „Neue Zürcher Zeitung“ (nr. 517 din 24 martie) următoarea știre transmisă prin telegraf din Berlin :

„Din Suedia se anunță că Maxim Gorki a trimis atît guvernului, cît și Comitetului executiv o scrisoare de salut entuziast. El salută victoria poporului asupra stîlpilor reacțiunii și cheamă pe toți fiii Rusiei să ajute la construirea edificiului noului stat rus. Totodată el cheamă guvernul să-și încununeze opera de eliberare prin încheierea păcii. Această pace, spune el, nu trebuie să fie o pace cu orice preț. În momentul de față, Rusia are mai puține motive decît oricînd să lupte pentru a obține pacea cu orice preț. Aceasta trebuie să fie o pace care să permită Rusiei să stea cu cinste alături de celelalte popoare ale lumii. A curs destul sînge omenesc ; noul guvern și-ar cîștiga un mare merit nu numai în fața Rusiei, ci și în fața întregii omeniri dacă el, noul guvern, ar reuși să încheie repede pacea“.

Astfel este transmisă scrisoarea lui M. Gorki.

Cînd citești această scrisoare, îmbibată de prejudecățile filistine curente, încerci un sentiment de amărăciune. Autorul acestor rînduri a avut prilejul, în timpul întîlnirilor cu Gorki pe insula Capri, să-i atragă atenția asupra greșelilor lui politice și să-i facă imputări. Gorki para aceste imputări cu zîmbetul lui neasemuit de fermecător și declara sincer : „Știu că sînt un prost marxist, și apoi noi, artiștii, sîntem toți puțin cam iresponsabili“. Pe cine nu l-ar fi dezarmat ?

Fără îndoială că Gorki e un gigant al literaturii, care a adus și va aduce mult folos mișcării proletare mondiale.

Dar de ce se apucă Gorki de politică ?

După părerea mea, scrisoarea lui Gorki exprimă prejudecățile extrem de răspândite nu numai ale micii burghezii, ci și ale unei părți dintre muncitori care sînt sub influența acesteia. *Toate* forțele partidului nostru, toate eforturile muncitorilor conștienți trebuie concentrate spre o luptă îndrîjită, perseverentă, multilaterală împotriva acestor prejudecăți.

Guvernul țarist a început și a dus războiul actual ca un război *imperialist*, tîlhăresc, de jaf, în scopul de a prăda și sugruma popoarele slabe. Guvernul Gucikovilor și Miliukovilor este un guvern moșieresc și capitalist, care e silit să continue și dorește să continue *tocmai acest fel* de război. Să propui acestui guvern încheierea unei păci democratice e la fel ca și cum ai predica unor proxeneți virtutea.

Să ne explicăm.

Ce este imperialismul ?

În broșura mea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului“, care a fost prezentată editurii „Parus“ încă înainte de revoluție, acceptată de ea și anunțată în revista „Letopis“³², am dat următorul răspuns la această întrebare :

„Imperialismul este capitalismul ajuns în stadiul de dezvoltare în care s-a stabilit dominația monopolurilor și a capitalului financiar, a căpătat o însemnătate deosebit de mare exportul de capital, a început împărțirea lumii între trusturile internaționale și a luat sfîrșit împărțirea întregului teritoriu al globului între cele mai mari țări capitaliste“ (cap. VII al broșurii menționate, anunțată în „Letopis“, pe cînd exista încă cenzura, sub titlul : V. Ilin. „Capitalismul modern“) *.

Capitalul a crescut în proporții uriașe. Uniunile unui număr restrîns de mari capitaliști (carteluri, syndicate, trusturi) manipulează *miliarde* și își împart întreaga lume între ele. Globul este în *întregime* împărțit. Războiul a fost provocat de ciocnirea dintre două grupuri extrem de

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 393. — *Nota red.*

puternice de miliarhari — grupul anglo-francez și cel german — pentru *reîmpărțirea* lumii.

Grupul de capitaliști anglo-francez vrea să jefuiască în primul rînd Germania, răpindu-i coloniile (aproape toate au și fost acaparate), iar apoi Turcia.

Grupul de capitaliști germani vrea să acapareze Turcia *pentru el* și să se despăgubească de pierderea coloniilor prin cucerirea micilor state vecine (Belgia, Serbia, România).

Acesta e adevărul adevărat, care este disimulat prin tot felul de minciuni burgheze cu privire la războiul „eliberator“, „național“, la „războiul pentru dreptate și echitate“ și alte zorzoane de soiul acestora, la care recurg întotdeauna capitaliștii pentru a prosti pe oamenii simpli.

Rusia nu duce războiul cu banii ei. Capitalul rus este *părtaș* la capitalul anglo-francez. Rusia duce război ca să poată jefui Armenia, Turcia, Galiția.

Gucikov, Lvov, Miliukov, miniștrii noștri de astăzi, nu sînt persoane alese la întîmplare. Ei sînt reprezentanți și conducători ai întregii clase a moșierilor și a capitaliștilor. Ei *sînt legați* de interesele capitalului. Capitaliștii nu pot renunța la interesele lor, așa cum nu poate omul să-și muște singur urechea.

În al doilea rînd, Guçikov-Miliukov & Co., *sînt legați* de capitalul anglo-francez. Ei au dus și duc război cu bani străini. Ei au promis să plătească *anual* dobînzii de sute de milioane pentru miliardele luate cu împrumut și să stoarcă acest *tribut* de la muncitorii ruși și de la țărani ruși.

În al treilea rînd, Guçikov-Miliukov & Co. *sînt legați* de Anglia, Franța, Italia, Japonia și de celălalte grupuri de tîlhari capitaliști prin *tratate* directe privitoare la țelurile tîlhărești ale acestui război. Aceste tratate au fost încheiate încă de *țarul Nicolaie al II-lea*. Guçikov-Miliukov & Co. s-au folosit de lupta muncitorilor împotriva monarhiei țariste pentru a pune mîna pe putere, *dar ei au confirmat tratatele* încheiate de țar.

Întregul guvern guçikovist-miliukovist a făcut acest lucru în manifestul său, pe care „Agenția telegrafică din Petersburg“ l-a transmis în străinătate prin telegraf la 7

(20 martie) : „guvernul“ (lui Gucikov și Miliukov) „va respecta cu fidelitate toate tratatele care ne unesc cu celelalte puteri“, se spune în acest manifest. Noul ministru de externe, Miliukov, a declarat *același lucru* în telegrama sa din 5 (18) martie 1917 adresată tuturor reprezentanților din străinătate ai Rusiei.

Toate aceste tratate sînt *secrete*, și Miliukov & Co. *nu vor* să le dea publicității din două motive : 1) ei se tem de popor, care nu vrea acest război de jaf ; 2) ei sînt legați de capitalul anglo-francez, care cere ca aceste tratate să rămîină secrete. Dar oricine citește ziarele și studiază problema știe că în aceste tratate este vorba de jefuirea Chinei de către Japonia ; de jefuirea Persiei, a Armeniei, a Turciei (în special a Constantinopolului) și a Galiției de către Rusia ; a Albaniei de către Italia ; a Turciei și a coloniilor germane de către Franța și Anglia etc.

Așa stau lucrurile.

De aceea să propui guvernului gucikovist-miliukovist încheierea cît mai rapidă a unei păci cinstite, democratice, de bună vecinătate este tot una cu predica pe care un bun „părinte“ de la țară ar ține-o moșierilor și negustorilor ca să trăiască „în frica lui Dumnezeu“, să-și iubească aproapele și, atunci cînd primesc o palmă pe obrazul stîng, să-l întindă și pe cel drept. Moșierii și negustorii ascultă predica, asupresc și jefuiesc mai departe poporul și se extaziază cît de bine știe „părintele“ să mîngîie și să-i domolească pe „țărănași“.

Un rol absolut identic — indiferent dacă sînt sau nu conștienți de acest lucru — îl joacă toți aceia care în cursul războiului actual, imperialist, adresează guvernelor burgheze cuvinte frumoase despre pace. Guvernele burgheze uneori refuză categoric să asculte asemenea cuvinte, ba chiar le interzic, alteori le îngăduie și fac promisiuni în dreapta și în stînga, spunînd că ei, vedeți dv., duc războiul tocmai în vederea încheierii cît mai rapide a „celei mai drepte“ păci și că vinovat este numai dușmanul lor. În realitate, vorbele despre pace adresate guvernelor *burgheze* constituie o *amăgire a poporului*.

Grupurile de capitaliști, care au scaldat pămîntul în sînge de dragul împărțirii teritoriilor, piețelor, concesiuni-

lor, *nu pot încheia o pace „onorabilă“*. Ele pot încheia numai o pace *rușinoasă*, o pace *pentru împărțirea prăzii dobândite prin război, pentru împărțirea Turciei și a coloniilor*.

Dar, în afară de aceasta, guvernul gucikovist-miliukovist în general nu vrea pacea în momentul de față, deoarece *acum* el ar căpăta din „pradă“ „numai“ Armenia și o parte a Galiției; or, el vrea să mai ia și Constantinopolul, *ba încă* să mai ia înapoi de la germani Polonia, pe care țarismul întotdeauna a asuprit-o cu atîta neomenie și nerușinare. Apoi guvernul gucikovist-miliukovist nu este de fapt decît un vătaf al capitalului anglo-francez, care vrea să păstreze coloniile răpite Germaniei și, *în plus*, să silească Germania să restituie Belgia și o parte din Franța. Capitalul anglo-francez i-a ajutat pe Gucikovi și Miliukovi să-l înlăture pe Nicolaie al II-lea, pentru ca, la rîndul lor, să ajute capitalul anglo-francez „să învingă“ Germania.

Ce trebuie să facem ?

Pentru a obține pacea (și cu atît mai mult pentru a obține o pace cu adevărat democratică, cu adevărat onorabilă) trebuie ca puterea în stat să aparțină nu moșierilor și capitaliștilor, *ci muncitorilor și țăranilor săraci*. Moșierii și capitaliștii alcătuiesc o minoritate neînsemnată a populației; capitaliștii, după cum știe toată lumea, cîștigă sume fabuloase de pe urma războiului.

Muncitorii și țăranii săraci formează *imensa* majoritate a populației. De pe urma războiului ei nu se îmbogățesc, războiul le aduce ruină și foamete. Ei nu sînt legați nici de capital, nici de tratatele încheiate între grupurile tîlhărești ale capitaliștilor; ei *pot* și vor sincer să pună capăt războiului.

Dacă puterea de stat în Rusia s-ar afla în mîinile *Sovietelor* de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, aceste Soviete și *Sovietul pe întreaga Rusie*, ales de ele, ar putea și, probabil, ar fi de acord să înfăptuiască programul păcii pe care partidul nostru (Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia) l-a schițat încă la 13 octombrie 1915 în Organul Central al acestui partid, ziarul „Soțial-De-

mokrat", nr. 47 * (care din pricina jugului cenzurii țariste apărea atunci la Geneva).

Acest program al păcii ar fi, probabil, următorul :

1) Sovietul de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor pe întreaga Rusie (sau Sovietul din Petersburg, care-i ține vremelnic locul) ar declara imediat că *nu* e legat de *nici un fel* de tratate, *nici* ale monarhiei țariste, *nici* ale guvernelor burgheze.

2) Ar publica imediat *toate* aceste tratate pentru a expune oprobriului public scopurile tîlhărești urmărite de monarhia țaristă și de *toate* guvernele burgheze fără excepție.

3) Ar propune neîntîrziat și deschis *tuturor* puterilor beligerante să încheie *imediat* armistițiul.

4) Ar publica neîntîrziat, pentru ca întregul popor să ia cunoștință de ele, *condițiile de pace* ale noastre, ale muncitorilor și țăranilor :

eliberarea *tuturor* coloniilor ;

eliberarea *tuturor* popoarelor dependente, asuprite și lipsite de drepturi depline.

5) Ar declara că nu așteaptă nimic bun de la guvernele burgheze, ci propune muncitorilor din toate țările să răstoarne aceste guverne și să predea toată puterea în stat în mâinile Sovietelor de deputați ai muncitorilor.

6) Ar declara că datoriile de miliarde contractate de guvernele burgheze pentru a duce acest război criminal și tîlhăresc pot să le plătească *domnii capitaliști*, dar muncitorii și țăranii *nu recunosc* aceste datorii. A plăti dobânzi la aceste împrumuturi înseamnă ca ani îndelungați să plătești *tribut* capitaliștilor pentru că au avut bună-tatea să îngăduie muncitorilor să se ucidă unii pe alții de dragul împărțirii prăzii între capitaliști.

Muncitori și țărani ! — ar spune Sovietul de deputați ai muncitorilor —, vreți să plătiți *sute de milioane* de ruble *anual* domnilor capitaliști drept recompensă pentru războiul dus pentru împărțirea coloniilor africane, a Turciei etc. ?

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 49—52. — Nota red.

După părerea mea, pentru *aceste* condiții de pace Sovietul de deputați ai muncitorilor ar consimți să ducă război împotriva oricărui guvern burghez și împotriva tuturor guvernelor burgheze din lume, căci acesta ar fi într-adevăr un război drept și toți muncitorii și oamenii muncii din toate țările ar ajuta la câștigarea victoriei în acest război.

Muncitorul german vede acum că monarhia războinică e înlocuită în Rusia cu o republică războinică, cu o republică a capitaliștilor, care vor să continue războiul imperialist, care confirmă tratatele tîlhărești ale monarhiei țariste.

Judecați singuri : poate oare muncitorul german să aibă încredere într-o asemenea republică ?

Judecați singuri : va continua oare războiul, se va menține oare dominația capitaliștilor pe întregul glob dacă poporul rus, pe care amintirile vii ale marii revoluții „din 1905” l-au ajutat și îl ajută, își va cuceri deplina libertate și va preda întreaga putere de stat în mâinile Sovietelor de deputați ai muncitorilor și țăranilor ?

N. Lenin

Zürich, 12 (25) martie 1917

*Publicat pentru prima oară în 1924,
în revista „Kommunisticeskii
Internațional” nr. 3—4*

Se tipăreste după manuscris

SCRISORI DIN DEPARTARE

SCRISOAREA A CINCEA

SARCINILE ORÎNDUIRII PROLETARE REVOLUȚIONARE DE STAT

În scrisorile anterioare, sarcinile care stau în fața proletariatului revoluționar din Rusia în momentul de față au fost formulate astfel : (1) să știe să pășească pe calea cea mai justă spre etapa următoare a revoluției sau spre a doua revoluție, care (2) trebuie să ia puterea de stat din mâinile guvernului moșierilor și capitaliștilor (Gucikovilor, Lvovilor, Miliukovilor, Kerenskilor) și s-o predea în mâinile unui guvern al muncitorilor și țăranilor săraci. (3) Acest din urmă guvern trebuie să fie organizat după tipul Sovietelor de deputați ai muncitorilor și țăranilor, și anume (4) el trebuie să sfărîme, să înlătore cu desăvârșire vechea și obișnuita mașină de stat a *tuturor* statelor burgheze, armata, poliția, birocrăția (funcționăria), înlocuind această mașină (5) cu o organizație a poporului înarmat, organizație nu numai de masă, ci care să cuprindă absolut întregul popor. (6) *N u m a i* un astfel de guvern, „astfel“ prin compoziția lui de clasă („dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și a țăranimii“) și prin organele sale de administrație („miliția proletară“), *este în stare* să rezolve cu succes sarcina extraordinar de grea și extrem de urgentă, sarcina *cea mai importantă* a momentului, și anume obținerea *păcii*, și nu a unei păci imperialiste, nu a unui târg între puterile imperialiste pentru împărțirea prăzii dobândite prin jaf de către capitaliști și guvernele lor, ci a unei păci cu adevărat trainice și democratice, care nu se poate dobîndi fără o revoluție proletară într-o serie de țări. (7) În

Rusia, victoria proletariatului este posibilă într-un viitor foarte apropiat *numai* cu condiția ca primul ei pas să constea în sprijinirea muncitorilor de către imensa majoritate a țărănimii care luptă pentru confiscarea întregii proprietăți funciare moșierești (și pentru naționalizarea întregului pământ dacă admitem că programul agrar „al celor 104” a rămas, în esență, programul agrar al țărănimii³³). (8) În legătură cu o asemenea revoluție țărănească și pe baza ei, proletariatul, în alianță cu *sărăcimea* din rîndurile țărănimii, poate și trebuie să facă noi pași în direcția *controlului* producției și al repartiției produselor celor mai importante, precum și în direcția introducerii „obligativității generale a muncii” etc. Acești pași sînt dictați în mod absolut inevitabil de condițiile create de război, pe care perioada de după război le va ascuți chiar în multe privințe; iar în totalitatea și în dezvoltarea lor, acești pași ar constitui *trecerea la socialism*, care nu poate fi realizat în Rusia în mod nemișlocit, dintr-o dată, fără măsuri de trecere, dar care, în urma unor astfel de măsuri de trecere, este pe deplin realizabil și neapărat necesar. (9) Totodată, sarcina de a se organiza *la sate* imediat și separat Soviete de deputați ai muncitorilor, adică Soviete ale muncitorilor *salariați* agricoli *separat* de celelalte Soviete de deputați ai țăranilor, se pune în mod absolut imperios.

Acesta este, pe scurt, programul trasat de noi, bazat pe aprecierea forțelor de clasă din revoluția rusă și din cea mondială, precum și pe experiența anilor 1871 și 1905.

Să încercăm acum să aruncăm o privire generală asupra acestui program în ansamblul lui, ocupîndu-ne în treacăt de felul cum a abordat această temă K. Kautsky, unul dintre cei mai mari teoreticieni ai Internaționalei „a II-a” (1889—1914) și reprezentant de vază al curentului „centrului”, al „măștinii”, curent care se observă în toate țările și care oscilează între social-șoviniști și internaționaliști revoluționari. Kautsky a abordat această temă în revista sa „Die Neue Zeit”³⁴ (numărul din 6 aprilie 1917, stil nou), în articolul „Perspectivele revoluției ruse”.

„În primul rând — scrie Kautsky — trebuie să ne lămurim care sînt sarcinile ce stau în fața regimului (orînduirii de stat) proletar-revoluționar“.

„De două lucruri — continuă autorul — are neapărat nevoie proletariatul : democrația și socialismul“.

Din păcate, Kautsky formulează această teză, absolut indiscutabilă, într-o formă mult prea generală, astfel încît în fond ea nu aduce nimic și nu lămurește nimic. Miliukov și Kerenski, membri ai guvernului burghez și imperialist, ar subscrie cu plăcere această teză generală — unul prima, celălalt a doua parte a ei... *.

Scris la 26 martie (8 aprilie) 1917

*Publicat pentru prima oară în 1924,
în revista „Bolșevik” nr. 3—4*

Se tipărește după manuscris

* Aici manuscrisul se întreprue. — *Nota red.*

CIORNA CELEI DE-A CINCEA „SCRISORI DIN DEPARTARE“ ³⁵

Nu se poate să mergem în alegerile pentru Adunarea constituantă cu vechiul program. El trebuie modificat :

1) să se adauge completarea cu privire la imperialism ca ultim stadiu al capitalismului

2) cu privire la războiul imperialist, la războaiele imperialiste și la „apărarea patriei“

+ 2 bis : cu privire la lupta și la sciziunea cu social-șoviniștii

|| NB ||| 3) să se adauge o completare cu privire la *statul* care ne trebuie și la *dispariția treptată* a statului.

4) De modificat

ultimele două alineate *dinainte* de programul politic (împotriva monarhiei, în general, și a măsurilor pentru restaurarea ei)

5) să se adauge la § 3 al părții politice :

nici un fel de funcționari numiți *de sus* (cf. *Engels* în critica programului din 1891 ³⁶)

+ salariul *tuturor* funcționarilor de stat : nu mai mare decât un salariu de muncitor

+ dreptul de a revoca în orice moment pe *toți* deputații și funcționarii de stat

+ 5 bis) să se corecteze § 9 cu privire la auto-determinare

+ caracterul internațional al revoluției socialiste *pe larg*,

- 6) să se modifice în mare măsură programul-minimum și să fie majorate revendicările.
- 7) În programul agrar :
 - (α) naționalizare în loc de municipalizare (voi trimite la Petersburg manuscrisul meu cu privire la aceasta, lucrarea fiind arsă în 1909³⁷)
 - (β) gospodării model pe marile moșii.
- 8) „Obligativitatea generală a muncii“ (Zivildienstpflicht)
- 9) să se renunțe la sprijinirea „oricărei“ mișcări „opozitioniste“ (sprijinirea mișcării revoluționare este altceva).
- 10) Să se schimbe denumirea, întrucât
 - (α) nu este justă
 - (β) este compromisă de social-șoviniști
 - (γ) derutează poporul în alegeri, deoarece s.-d. = Ciheidze, Potresov & Co.

Aceasta e o ciornă a „scrisorii nr. 5“. Restituți-o imediat. Nu aveți notițe și însemnări cu privire la modificarea părții practice a programului-minimum? ((Vă amintiți că în repetate rânduri am vorbit despre acest lucru?))

Trebuie să ne apucăm imediat de această treabă.

Scris între 7 și 12
(20 și 25) martie 1917

Publicat pentru prima oară în 1959
în „Culegeri din Lenin“,
vol. XXXVI

Se tipărește după manuscris